

*Sprawozdanie z realizacji działań
w ramach Programu Wspierania Rodziny
i Rozwoju Systemu Pieczy
Zastępczej na terenie Miasta
Lublin w 2016 roku*

WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek opracowania i realizacji 3 letnich gminnych programów wspierania rodziny (art. 176 pkt. 1 ustawy), a na powiaty obowiązek opracowania i realizacji 3 letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej zawierających, między innymi, coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych (art. 180 pkt. 1). Lublin jako miasto na prawach powiatu realizuje zadania gminy i zadania powiatu, stąd też Uchwałą Nr 345/XIII/2015 Rady Miasta Lublin z dnia 23 grudnia 2015 roku został przyjęty „Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Systemu Pieczy Zastępczej na terenie Miasta Lublin w latach 2016-2018”.

Program nawiązuje do takich dokumentów, jak: „Strategia Rozwiązywaniu Problemów Społecznych Miasta Lublin na lata 2014–2020”, którą przyjęto uchwałą Nr 1021/XXXIX/2014 Rady Miasta Lublin z dnia 13 marca 2014 r., „Program działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Miasta Lublin na lata 2016-2020”, przyjęty Uchwałą nr 348/XIII/2015 Rady Miasta Lublin z dnia 23 grudnia 2015 r. „Program Aktywności Lokalnej Mieszkańców Miasta Lublin na lata 2014-2020,” przyjęty Uchwałą nr 1079/XLI/2014 Rady Miasta Lublin z dnia 15 maja 2014 r., „Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016-2020”, przyjęty Uchwałą nr 346/XIII/2015 Rady Miasta Lublin z dnia 23 grudnia 2015 r.

Cele założone w Programie wynikają z dwóch podstawowych zakresów działania wyznaczonych przez przepisy ustawy. Obszar pierwszy to działania skierowane na utrzymanie dzieci w ich naturalnej rodzinie. Obszar drugi obejmuje działania odnoszące się do zapewnienia właściwie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych należytej opieki rodzicielskiej, w tym także do doskonalenia form wsparcia osób usamodzielnianych.

Niniejszy dokument stanowi sprawozdanie z realizacji zadań podjętych w ramach Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Systemu Pieczy Zastępczej na terenie Miasta Lublin w 2016 roku. Dokument został podzielony na dwie części. Pierwsza część zawiera opis realizacji czterech celów, które dotyczą wspierania rodzin naturalnych w prawidłowym funkcjonowaniu. Część druga stanowi odniesienie do trzech celów dotyczących działań w zakresie systemu pieczy zastępczej. Poszczególnym celom zostały przyporządkowane zadania, a także wskaźniki realizacji. W dokumencie wskazano na poziom realizacji

wskaźników, co odzwierciedla stopień, w jakim zamierzone efekty zostały osiągnięte, a także stanowi podstawę planowania działań optymalizujących na kolejne lata.

Spis treści:

ROZDZIAŁ I	4
WSPIERANIE RODZINY	4
CEL 1. PROMOWANIE WARTOŚCI RODZINNYCH I WŁAŚCIWYCH POSTAW RODZICIELSKICH ..	4
CEL 2. PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAJĄCYCH SYTUACJOM KRYZYSOWYM W RODZINIE	16
CEL 3. DOSKONALENIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZINY W SYTUACJI KRYZYSOWEJ	28
CEL 4. ROZWIJANIE INNOWACYJNYCH METOD PRACY Z RODZINĄ POTRZEBUJĄCĄ WSPARCIA	36
ROZDZIAŁ II	49
PIECZA ZASTĘPCZA	49
CEL 1. ORGANIZACJA WIELOWYMIAROWYCH DZIAŁAŃ NA RZECZ RODZIN ZASTĘPCZYCH I UMIESZCZONYCH W NICH DZIECI	49
CEL 2. OPTIMALIZACJA SYSTEMU INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	62
CEL 3. DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA PROCESU USAMODZIELNIANIA WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ	72

ROZDZIAŁ I

WSPIERANIE RODZINY

CEL 1. PROMOWANIE WARTOŚCI RODZINNYCH I WŁAŚCIWYCH POSTAW RODZICIELSKICH

W ramach celu 1 realizowano następujące zadania:

1. Organizowanie różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych;
2. Prowadzenie działalności edukacyjno-informacyjnej na rzecz promowania rodziny, organizowanie spotkań o charakterze edukacyjnym, konferencji i warsztatów;
3. Zwiększanie możliwości dostępu do poradnictwa;
4. Promowanie różnych wartościowych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży.

Zadania w ramach tego celu koncentrowały się głównie na realizacji programów i projektów na rzecz umacniania rodzin w ich prawidłowym funkcjonowaniu, na organizacji różnorodnych form integracji społeczności lokalnej, a także na prowadzeniu działalności edukacyjno-informacyjnej na rzecz promowania właściwych postaw rodzicielskich. Były one realizowane przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin oraz organizacje pozarządowe.

W Programie przyjęto następujące wskaźniki ilościowe realizacji zadań:

- liczba zorganizowanych pikników, festynów i innych imprez środowiskowych,
- liczba zorganizowanych spotkań edukacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym,
- liczba rodzin wielodzietnych objętych Programem Rodzina Trzy Plus.

Tabela 1. Wskaźniki ilościowe realizacji zadań w ramach celu 1.

l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba zorganizowanych pikników, festynów i innych imprez środowiskowych.	52 imprezy
2.	Liczba zorganizowanych spotkań edukacyjnych.	174 spotkania
3.	Liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym.	13 739 osób

4.	Liczba rodzin wielodzietnych objętych Programem Rodzina Trzy Plus	2680 rodzin
----	---	--------------------

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 1. Organizowanie różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych

W 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie organizował liczne imprezy środowiskowe, zarówno promujące wartości rodziny, jak również integrujące społeczność lokalną. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje m.in. inicjatywa pod hasłem „Energia Pokoleń”. W ramach działania odbyły się 4 festyny rodzinne organizowane w poszczególnych dzielnicach miasta.

1. XI Festyn Rodzinny „Mama, Tata i Ja”, który odbył się w dniu 17.06.2016 r. na terenie Gimnazjum nr 15 im. Jana Pawła II, przy ul. Elektrycznej 51 w Lublinie. Inicjatywa miała na celu międzypokoleniową integrację społeczności lokalnej Kośminka i dzielnic sąsiadujących oraz podkreślenie roli rodziny w życiu społecznym.
2. Festyn Rodzinny na Wrotkowie, który odbył się w dniu 18.06.2016 r. na boisku Gimnazjum Nr 3, im. prof. Mieczysława A. Krąpca OP w Lublinie, przy ul. Nałkowskich 110. Inicjatywa miała na celu integrację międzypokoleniową społeczności lokalnej. Podczas festynu zaprezentowana została wystawa zdjęć, dotyczących przeszłości Miasta Lublin. Odbyły się liczne gry, zabawy, konkursy oraz wielki turniej rodzin. Zorganizowane zostało stoisko informacyjne Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz punktu medycznego Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Medycyna 2001”, który zapewnił opiekę medyczną w czasie trwania festynu.
3. Festyn rodzinny, który odbył się w dniu 19.06.2016 r., na boisku „Orlik” przy wąwozie w dzielnicy Kalinowszczyzna w Lublinie. Festyn skierowany był do rodzin z dziećmi oraz pozostałych mieszkańców dzielnicy. Inicjatywa miała na celu integrację międzypokoleniową, promowanie różnych form wspólnego spędzania przez rodziny czasu wolnego. Podczas festynu odbył się konkurs plastyczny oraz pokaz mody z recyklingu w wykonaniu młodych projektantek i projektantów. Uczestnicy mogli skorzystać z licznych atrakcji. Były to m.in.: gry i zabawy, trampolina, pokaz walk rycerskich, przejażdżki kucykami, malowanie twarzy, pokaz straży pożarnej, policji oraz klubów sportowych, itp.
4. Festyn rodzinny, który odbył się w dniu 21.06.2016 r., na osiedlu im. H. Sienkiewicza LSM, przy Szkole Podstawowej Nr 38 w Lublinie. Uczestnikami festynu byli mieszkańcy Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Inicjatywa miała ma celu

promowanie prawidłowych wzorców życia rodzinnego oraz możliwość aktywnego spędzania czasu wolnego.

Ponadto w ramach promowania różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie był organizatorem licznych imprez. Były to m.in. Piknik rodzinny pn. „100% radości z rodzinnej miłości”, Festyn pn. „Kocham Cię Mamo”, „Rodzinny Festyn z okazji Dnia Dziecka”, inicjatywa pn. „Dzień Dziecka w Parku Linowym”, X Festyn Rodzinny „Razem do Lata”, „Bliskość miejsca, bliskość serca”, „Dzień Sąsiada”.

W programach festynów organizatorzy przewidzieli atrakcje sportowe i rekreacyjne, programy artystyczne, ale także elementy edukacyjne oraz integrujące wielopokoleniową rodzinę i społeczność lokalną.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie był również organizatorem licznych działań środowiskowych związanych z obchodami Świąt Bożego Narodzenia – „Spotkania mikołajkowe” dla dzieci z rodzin objętych wsparciem MOPR, projekt „Świąteczne drzewko międzypokoleniowe”, przedświąteczne odwiedziny osób starszych oraz samotnych, spotkania opłatkowe dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Dodatkowo organizowano imprezy w szczególny sposób promujące zdrowe odżywianie oraz aktywne, wspólne spędzanie czasu wolnego. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują – „Rajd na Integrację Ojca i Syna 2” oraz warsztaty kulinarne pn. „Zdrowo jemy – zdrowo żyjemy”, skierowane do matek i córek.

W powyższe zadanie wpisują się również IV Lubelskie Dni Promujące Zdrowie. Organizatorem obchodów był Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin. W ramach obchodów IV Lubelskich Dni Promujących Zdrowie, w dniu 31 maja 2016 r. zorganizowano na Placu im. Lecha Kaczyńskiego Rodzinny Festyn Zdrowotny. Była to impreza plenerowa z okazji Dnia Dziecka, skierowana do mieszkańców miasta, w szczególności do dzieci. Podczas festynu mieszkańcy mieli możliwość uzyskania porad zdrowotnych, profilaktycznych, dietetycznych oraz w zakresie profilaktyki uzależnień.

Ponadto, w ramach Programu „Rodzina Trzy Plus” zorganizowano Rodzinny Przejazd Rowerowy promujący aktywne spędzanie czasu. W przejeździe wzięło udział ponad 50 dużych rodzin - rodzice oraz dzieci w wieku do 18 roku życia.

Zadanie 2. Prowadzenie działalności edukacyjno-informacyjnej na rzecz promowania rodziny, organizowanie spotkań o charakterze edukacyjnym, konferencji i warsztatów

W 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie prowadził działania edukacyjno-informacyjne na rzecz umacniania wartości rodziny oraz działalność edukacyjną w zakresie aktywnego uczestnictwa rodziny w życiu publicznym poprzez organizowanie konferencji, kursów, warsztatów, konkursów tematycznych, zajęć terapeutycznych, itp. we współpracy z placówkami oświatowymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, Policją, służbą zdrowia, uczelniami, bibliotekami itp.

Pracownicy Specjalistycznej Poradni dla Rodzin działającej w strukturach MOPR w 2016 roku zorganizowali 89 spotkań psychoedukacyjnych na rzecz promowania rodziny.

W bloku spotkań psychoedukacyjnych zorganizowano:

- „Szkole dla rodziców i wychowawców”, w ramach, której odbyło się 70 spotkań warsztatowych dla klientów Poradni. Inicjatywa miała na celu wspieranie rodziców i wychowawców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą. Naukę umiejętności lepszego porozumiewania się, refleksję nad własną postawą wychowawczą, wymianę doświadczeń oraz kształtowanie więzi rodzinnych opartych na wzajemnym szacunku. W zajęciach uczestniczyło 79 rodzin;
- Superwizję, w ramach której odbyło się 6 spotkań superwizyjnych przeprowadzonych dla wychowawców Domu Dziecka im. Ewy Szelburg-Zarembiny w Lublinie;
- Superwizję w ramach której odbyło się 8 spotkań szkoleniowo-superwizyjnych przeprowadzonych dla wolontariuszy i praktykantów Poradni;
- 2 konferencje doskonalące umiejętności zawodowe osób pracujących w instytucjach pomocowych;
  1. Konferencja pt. „Budowanie domu na skale. Rola więzi w opiece zastępczej, w której wzięło udział 150 uczestników;
  2. Konferencja pt. „Dziecko a trauma”, w której uczestniczyło 12 osób. W trakcie spotkania odbyły się warsztaty dla uczestników.

Ponadto w ramach powyższego zadania Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w Lublinie w 2016 roku zorganizował następujące działania:

- **„Warsztaty komunikacji międzypokoleniowej”** - mające na celu zmianę funkcjonujących w świadomości społecznej stereotypów dotyczących komunikacji między osobami starszymi a dziećmi. W spotkaniu uczestniczyli seniorzy z Klubu Seniora oraz dzieci w wieku przedszkolnym;

- **Spotkanie pn. „Jak chronić dzieci przed zagrożeniami internetowymi”** – spotkanie z psychologiem w ramach „Szkoły dla rodziców”, mające na celu edukację rodziców w zakresie profilaktyki zagrożeń dzieci i młodzieży, związanych z cyfryzacją;
- **Spotkanie pn. „Co kryje się w sieci”** - spotkania z psychologiem skierowane do młodzieży gimnazjalnej dotyczące zagrożeń czyhających w sieci;
- **Warsztaty muzyczno-profilaktyczne pn. „Rap-pedagogia”** - skierowane do nauczycieli i młodzieży gimnazjalnej. Tematyka warsztatów dotyczyła zjawiska ryzykownych zachowań młodzieży w perspektywie zagrożeń zjawiskami patologii społecznej. Działanie zostało przeprowadzone w formie muzycznych warsztatów profilaktycznych, opartych na muzyce hip-hop w ramach projektu pn. „RAP-PEDAGOGIA”;
- **„Wieczornica patriotyczna”** - 2 spotkania o tematyce patriotycznej, mające na celu integrację międzypokoleniową. Dotyczyły one tematyki II wojny światowej oraz obchodów Narodowego Święta Niepodległości.

W 2016 roku pracownicy MOPR organizowali również spotkania dla młodzieży i ich rodziców z pracownikami Miejskiej Komendy Policji w Lublinie, dotyczące konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy fizycznej, psychicznej oraz cyberprzemocy.

Ponadto zorganizowano spotkania edukacyjne dla młodzieży ze studentami Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz z pracownikami Ośrodka Profilaktyki Nowotworów i Promocji Zdrowia w Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej im. Św. Jana z Dukli w Lublinie. Spotkania dotyczyły negatywnego wpływu alkoholu na zdrowie kobiet w ciąży, problematyki raka szyjki macicy i jajników, profilaktyki uzależnień, zapobiegania chorobom nowotworowym oraz zapobiegania wadom wymowy u dzieci.

Zorganizowano również 2 spotkania o tematyce prozdrowotnej, skierowane wyłącznie do młodzieży. W ramach tych spotkań odbyły się: wykład dla dziewcząt pn. „Pierwsza wizyta u ginekologa” oraz wykład dla chłopców pn. „Męski przewodnik po nowoczesnej antykoncepcji”.

W czerwcu 2016 roku odbył się po raz kolejny Dzień Solidarności Międzypokoleniowej. Ulicami Lublina przeszedł korowód, w którym uczestniczyli m.in. seniorzy, członkowie rodzin wielodzietnych, oraz uczestnicy Programu „Rodzina Trzy Plus”. Inicjatywa ta odbyła się w ramach działań edukacyjno-informacyjnych na rzecz lubelskich rodzin, realizowanych przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin.

Zadanie 3. Zwiększanie możliwości dostępu do poradnictwa specjalistycznego

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie jest realizatorem polityki społecznej, która jest ukierunkowana na tworzenie warunków do budowania zintegrowanego i efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych. Jednym z zadań pomocy społecznej jest stałe zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, z którego mogą korzystać osoby oraz rodziny wymagające wsparcia.

Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin działająca w strukturach MOPR udziela bezpłatnej pomocy osobom i rodzinom z terenu Miasta Lublina zgłaszającym się z własnej inicjatywy lub kierowanym, m.in. przez pedagoga szkolnego, na wniosek sądu, itp.

Pomoc udzielana klientom obejmuje:

- terapię indywidualną, małżeńską i rodzinną,
- poradnictwo psychologiczne,
- poradnictwo pedagogiczne,
- poradnictwo socjalne i prawne,
- działalność informacyjną.

W roku 2016 z pomocy skorzystało **1 390 osób** (1230 osób dorosłych oraz 160 dzieci),

- z terapii, w ramach 5965 sesji, skorzystało 914 osób (766 dorosłych, 148 dzieci),
- z profilaktyki skorzystało 476 osób (464 dorosłych, 12 dzieci).

Wsparciem w formie terapii objęto **640 rodzin**. 93,59% z nich to rodziny naturalne, a 3,3% stanowiły rodziny zastępcze. Ponadto wsparciem objęto 13 rodzin adopcyjnych oraz 6 dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 2. Liczba rodzin objętych terapią w 2016 roku

Liczba rodzin ogółem, w tym:	633
rodzin naturalnych	599
rodzin zastępczych	21
rodzin adopcyjnych	13
dzieci przebywających w placówce	6

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Tabela 3. Liczba osób objętych wsparciem Poradni w 2016 roku z podziałem na rodzaj wsparcia

	Liczba osób objętych wsparciem w 2016 r.	w tym: dorosłych	w tym: dzieci
Ogółem	1390	1230	160
w tym: liczba osób w terapii	914	766	148
w tym: liczba osób w psychoprofilaktyce	476	464	12

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zapotrzebowanie na pomoc psychologiczną i pedagogiczną utrzymuje się na wysokim poziomie. Mieszkańcy Miasta Lublin poszukują w Specjalistycznej Poradni dla Rodzin MOPR w szczególności pomocy terapeutycznej, która pozwala skutecznie rozwiązać ich problemy osobiste, małżeńskie i rodzinne. Niestety ze względu na duże zainteresowanie mieszkańców oczekiwanie na terapię indywidualną trwa ok. 3 miesięcy.

Bezpłatne konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne i pedagogiczne) na rzecz rodzin świadczą także pracownicy Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.

Specjaliści zatrudnieni w Dziale, tj. 2 pedagogów i 3 psychologów, świadczyli poradnictwo; m. in. na rzecz rodzin naturalnych. W roku 2016 tą formą pomocy objęto **46** rodzin. Udzielono 180 porad, w tym: 34 porady psychologiczne oraz 146 porad pedagogicznych. Dostępność porad udzielanych przez Dział ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej zabezpiecza potrzeby mieszkańców Miasta zainteresowanych tą formą pomocy.

Tematyka porad dotyczyła m.in:

- konsekwencji emocjonalnych umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, radzenia sobie ze stratą, adaptacji dziecka do nowej sytuacji, przezwyciężania występujących trudności życiowych,
- poprawy sytuacji życiowej rodzin naturalnych, poprawy relacji rodziców naturalnych z dziećmi, poprawy kompetencji wychowawczych rodzin naturalnych, przebiegu kontaktu rodziców z dziećmi, podnoszenia kwalifikacji zawodowych rodziców naturalnych, kierowania rodzin naturalnych do poradni specjalistycznych i organizacji pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

Świadczone było również specjalistyczne poradnictwo dla rodzin w sytuacjach kryzysowych, które zostało szczegółowo omówione w dalszej części sprawozdania (str. 24).

Zadanie 4. Realizacja programu dla rodzin wielodzietnych

Wśród licznych działań podjętych w ramach Programu, na szczególne wyróżnienie zasługuje realizowany od 2012 roku Program działań na rzecz dużych rodzin „Rodzina Trzy Plus”, przyjęty uchwałą Nr 429/XIX/2012 Rady Miasta Lublin z dnia 29 marca 2012 r. Jest on elementem długookresowej polityki społecznej, realizowanej przez Miasto Lublin na rzecz rodzin mieszkających w mieście, posiadających troje i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 roku życia, jeśli kontynuują naukę.

Program swoim zakresem obejmuje działania zmierzające do poprawy warunków życiowych dzieci i młodzieży wychowującej się w rodzinach wielodzietnych. Celem programu jest wspieranie rodzin, umożliwienie im dostępu do dóbr kultury, sportu i wypoczynku za pomocą ulg i zwolnień oferowanych, zarówno przez jednostki samorządowe Miasta, jak również inne podmioty. W odróżnieniu od innych samorządów, działania Miasta Lublin ukierunkowane zostały w dużej mierze na ten obszar usług i towarów, który oferowany jest przez podmioty niezwiązane z samorządem, a których działalność jest niezwykle istotna z punktu widzenia funkcjonowania dużej rodziny ponieważ obniża koszty codziennego funkcjonowania. Rodziny mają do dyspozycji kartę „Rodzina Trzy Plus”, dzięki której mogą korzystać z oferowanych zniżek i rabatów.

W roku 2016 Miasto Lublin w ramach podpisanych porozumień współpracowało ze 150-a Partnerami, z tego 13 to jednostki samorządowe, takimi jak: teatry, muzea, ośrodki sportu i rekreacji, placówki oświatowe, domy kultury, centra kultury, galerie, prywatne przedszkola, szkoły językowe, restauracje, hipermarkety, markety, hotele, centra rozrywki i zabawy, sprzedawcy detaliczni, hurtownie, punkty usługowe itp.. Sukcesywnie do Programu dołączali nowi Partnerzy. Program jest otwarty i ciągle ewoluuje. Dzięki Programowi „Rodzina Trzy Plus” w znaczącym stopniu podniosła się jakość życia dużych rodzin w Lublinie.

Od początku trwania Programu do grudnia 2016 roku Programem „Rodzina Trzy Plus” objętych zostało **14 000 osób**, co stanowi około 2 900 rodzin (jest to ponad 50% wszystkich lubelskich dużych rodzin), z liczbą **13 400 przyznanych Kart**. W 2016 roku Miasto Lublin wydało na realizację Programu kwotę **24 237,82 zł**.

W ramach promocji Programu „Rodzina Trzy Plus” zorganizowano kolejną edycję konkursu o tytuł „Podmiot Przyjazny Dużej Rodzinie”. Rodziny uczestniczące w Programie miały możliwość zagłosowania na najlepszego ich zdaniem partnera Programu. W dniu 29 grudnia 2016 r. w Trybunale Koronnym miał miejsce Finał IV Konkursu o tytuł „Podmiot Przyjazny Dużej Rodzinie”. Zwycięzcami konkursu zostali ex equo Turis

Sp. z o.o. (E. Leclerc z siedzibą przy ul. Turystycznej) oraz Lublindis Polska Sp. z o.o. (E. Leclerc z siedzibą przy ul. Zana). Laureaci uhonorowani zostali statuetką Programu „Rodzina Trzy Plus”. Dodatkowo przyznano trzy wyróżnienia dla: Szkoły Podstawowej nr 23 w Lublinie im. Olimpijczyków Polskich, Hotelu Agit Congress & Spa*** oraz Filharmonii im. H. Wieniawskiego w Lublinie.

W związku z obowiązywaniem od dnia 1 stycznia 2015 r. ustawy z dnia 23 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny na terenie Miasta Lublin wydawana jest również Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny.

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Przysługuje ona niezależnie od dochodu rodzinom z przynajmniej trójką dzieci:

- w wieku do ukończenia 18 roku życia,
- w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Istotne jest, aby w chwili składania wniosku rodzina spełniała w/w warunki. Jeśli w chwili składania wniosku rodzina nie ma na utrzymaniu co najmniej trojga dzieci spełniających wymienione wyżej warunki, Karta Dużej Rodziny nie będzie przysługiwała żadnemu z jej członków.

Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice, przez których rozumie się także rodziców zastępczych lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, mogą korzystać z Karty dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności otrzymują Kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. Karta przyznawana jest dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych na terenie całego kraju. Posiadanie Karty ułatwia więc dużym rodzinom dostęp do rekreacji oraz obniża koszty codziennego życia. Zniżki mogą oferować instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. Podmioty przystępujące do programu zyskują prawo do posługiwania się znakiem „Tu honorujemy Kartę Dużej Rodziny”.

Na terenie Miasta Lublin do końca 2016 roku Programem KDR objętych zostało **2 569 rodzin**, wydano **13 232 kart** członkowskich.

Zadanie 5. Promowanie różnych wartościowych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży

W celu promowania różnych wartościowych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin zorganizował następujące działania dotyczące problematyki z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- w dniach 6 – 7 czerwca 2016 r. odbyła się impreza z okazji Dnia Dziecka dla podopiecznych placówek wsparcia dziennego z terenu Miasta Lublina, w której uczestniczyło **263 dzieci** wraz z opiekunami,
- w dniu 18 listopada 2016 r. impreza profilaktyczna pod hasłem „Jesień z profilaktyką” w której uczestniczyło **900 osób**,
- w dniu 10 grudnia 2016 r. impreza z okazji św. Mikołaja dla podopiecznych placówek wsparcia dziennego z terenu Miasta Lublina, w której uczestniczyło **300 dzieci** wraz z opiekunami.

Ponadto w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Lublin zrealizowano 25 edycji pozalekcyjnych zajęć sportowych z programem informacyjno-edukacyjnym, dostosowanym do wieku odbiorców i włączającym w swe oddziaływania osoby dorosłe, w których uczestniczyło łącznie **499 osób**. Na realizację zadań Miasto Lublin przeznaczyło w 2016 roku środki w wysokości **162 500,00 zł**.

Podmioty realizujące zadanie:

- Uczniowski Klub Sportowy „SPARTAKUS”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej Nr 46 „Bądźmy Razem” w Lublinie,
- Uczniowski Klub Sportowy „DWÓJKA”,
- Wodniacki Uczniowski Klub Sportowy SP 30,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore”,
- Uczniowski Klub Sportowy „ROXA LUBLIN”,
- Klub Sportowy „UNIA”,
- Lubelskie Stowarzyszenie „Równe Szanse”,
- Uczniowski Klub Sportowy „RUCH Lublin”,
- Budowlany Klub Sportowy,

- Klub Sportowy „PROTEKTOR”,
- Fundacja „Skrzydła dla Edukacji”,
- Klub Tańca Sportowego „Zamek Lublin”,
- Stowarzyszenie „Edudajmonia”,
- Uczniowski Klub Sportowy Szkoła Pływania 23 Lublin.

W ramach organizowanych pozalekcyjnych zajęć sportowych z programem informacyjno-edukacyjnym, prowadzone były przez organizacje pozarządowe jedna lub dwie edycje zajęć sportowych. Jedna edycja zajęć obejmowała realizację minimum 100 godzin zegarowych zajęć sportowych i 20 godzin zegarowych zajęć profilaktycznych. Wysokość dofinansowania dla jednej edycji tego typu zajęć wynosiła 6 500,00 zł .

Głównym celem zajęć było rozwijanie pasji i zainteresowania młodzieży sportem oraz zwiększenie poziomu wiedzy wśród dzieci i młodzieży, a także wśród ich rodziców na temat szkodliwości nadużywania alkoholu i zagrożeń związanych z chorobą alkoholową.

Każdy podmiot angażował w swe oddziaływanie rodziców dzieci uczestniczących w zajęciach sportowych poprzez ich udział w pogadankach profilaktycznych oraz organizacji imprez i współzawodnictwie w zawodach sportowych. W ramach powyższych działań Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin nadzorował organizację 8 lokalnych imprez promujących zdrowy i trzeźwy styl życia, w których uczestniczyło **3 120 osób**.

W dniu 31 maja 2016 roku w ramach Lubelskich Dni Profilaktyki odbyły się Międzyszkolne Dni Profilaktyki - „Miniolimpiada profilaktyczno-sportowa dla szkół gimnazjalnych Miasta Lublin”, w której uczestniczyło 6 szkół gimnazjalnych (90 uczniów i 12 nauczycieli).

W dniu 3 czerwca 2016 roku w ramach Lubelskich Dni Profilaktyki odbyły się Międzyszkolne Dni Profilaktyki – „Turniej u Króla Kazimierza – X Miniolimpiada Szkół Podstawowych Miasta Lublin, w których wzięło udział 9 szkół podstawowych. Każdą Szkołę reprezentowało 12 zawodników.

Reasumując należy stwierdzić iż Miasto Lublin prowadzi szereg działań promujących wartości rodzinne. W dzielnicach Lublina odbywają się festyny i spotkania, które cieszą się zainteresowaniem społeczności lokalnej. Prowadzone są działania pomagające kształtować właściwe postawy rodzicielskie. Lubelskie rodziny mają możliwość uzyskania fachowego poradnictwa oraz w razie wystąpienia problemów wychowawczych, skorzystania z prowadzonych przez Poradnie zajęć „Szkoly dla rodziców”. W ramach realizacji

programów Rodzina Trzy + oraz z Karty Dużej Rodziny wsparciem objęta została ponad połowa lubelskich rodzin wielodzietnych.

CEL 2. PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAJĄCYCH SYTUACJOM KRYZYSOWYM W RODZINIE

Zadania w ramach tego celu koncentrowały się głównie na podejmowaniu działań zapobiegających występowaniu niekorzystnych zjawisk społecznych w rodzinie, promowaniu zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców, umożliwianiu osobom i rodzinom w kryzysie udziału w programach profilaktycznych oraz korzystaniu z porad udzielanych przez specjalistów. Szczegółowe zadania to:

1. Realizowanie programów profilaktycznych w zakresie zapobiegania niekorzystnym zjawiskom społecznym;
2. Propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców;
3. Profilaktyka kryzysów małżeńskich i rodzinnych.

Zadania realizowane były m.in. przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin, Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin, Wydział Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Lublin oraz organizacje pozarządowe. Przyjęto następujące wskaźniki ilościowe realizacji zadań:

- liczba realizowanych programów,
- liczba osób objętych programami profilaktycznymi.

Tabela 5. Wskaźniki ilościowe realizacji zadań w ramach celu 2.

l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba realizowanych programów	21 programów
2.	Liczba osób objętych programami profilaktycznymi.	183 968 osób¹

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 1. Realizowanie programów profilaktycznych w zakresie zapobiegania niekorzystnym zjawiskom społecznym

Profilaktyka to proces wspomagania człowieka w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu, a także ograniczanie i likwidowanie czynników blokujących prawidłowy rozwój i zaburzających zdrowy styl życia.

W 2016 roku Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin MOPR w ramach powyższego zadania organizowała „Szkołę dla rodziców i wychowawców”, w ramach, której odbyło się

¹ Suma matematyczna – te same osoby objęte różnymi programami profilaktycznymi liczone są wielokrotnie.

70 spotkań warsztatowych dla klientów Poradni. Inicjatywa miała na celu wspieranie rodziców i wychowawców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą, naukę umiejętności lepszego porozumiewania się, refleksję nad własną postawą wychowawczą, wymianę doświadczeń oraz kształtowanie więzi rodzinnych opartych na wzajemnym szacunku. W spotkaniach uczestniczyło 90 osób.

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Lublin Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin realizował programy dla rodziców, w tym 5 edycji warsztatów umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy, programy radzenia sobie z emocjami, z zachowaniami agresywnymi, budowania relacji interpersonalnych, rozwiązywania konfliktów, środowiskowe działania na rzecz dzieci i młodzieży mieszkających w obszarach szczególnego ryzyka oraz działania o charakterze edukacyjno-wspierającym dla rodziców i innych osób dorosłych pracujących z dziećmi i młodzieżą. W warsztatach wzięło udział 107 osób. Koszt ich realizacji wyniósł **35 706,42 zł**.

W ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Lublin zrealizowano programy wspierające dla członków rodzin z problemem narkomanii oraz programy skierowane do dzieci i młodzieży z grup ryzyka ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym.

Komenda Miejska Policji w Lublinie również podejmowała liczne działania zapobiegające występowaniu niekorzystnych zjawisk społecznych oraz sytuacji kryzysowych w rodzinie. Wśród nich należy wymienić:

1. Projekt **„Bezpieczny uczeń”** - głównym celem programu była edukacja młodzieży w zakresie postępowania w sytuacji zagrożenia oraz kształtowanie odpowiedzialności za wspólne bezpieczeństwo. W ramach powyższego projektu w 2016 roku na terenie Miasta Lublin funkcjonariusze Wydziału Prewencji KMP w Lublinie przeprowadzili **173** spotkania dla 10 467 osób, w tym **10 085** uczniów, 70 pedagogów i 312 rodziców.
2. Projekt **„Seniorzy”** - w ramach działań podejmowanych na rzecz wzrostu poczucia bezpieczeństwa osób starszych w 2016 roku funkcjonariusze Wydziału Prewencji KMP Lublinie przeprowadzili 15 spotkań dla 286 seniorów zamieszkujących Miasto Lublin. W 2016 roku odbyło się również coroczne seminarium „Bezpieczny Lublin”, którego przewodnim tematem było bezpieczeństwo osób starszych.
3. Projekt **„Trzeźwy umysł na drodze”** – głównym celem projektu była poprawa bezpieczeństwa użytkowników dróg poprzez realizowanie działań informacyjno-edukacyjnych. Policjanci Komendy Miejskiej Policji w Lublinie zorganizowali

26 spotkań skierowanych do młodzieży. Policjanci z Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej w Lublinie przeprowadzali również cotygodniowe akcje prewencyjne m.in. „Trzeźwy poranek”, „Kierowca bez promili i narkotyków”, „Bezpieczny weekend”, „Prędkość” oraz „Nie chronieni uczestnicy ruchu drogowego”. Ponadto, funkcjonariusze policji wzięli udział w 62 imprezach i festynach promujących bezpieczeństwo m.in. „Dbaj o swoje bezpieczeństwo”, „Bądź bezpieczny na drodze” oraz „Odblaski ratują życie”.

4. Projekt **„Odpal Myślenie, Nie Wchodź w Uzależnienie”** - celem projektu było zwiększenie świadomości wśród młodych ludzi w zakresie zagrożeń związanych z zażywaniem dopalaczy. Adresatami działania byli uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz ich rodzice i nauczyciele. Projekt realizowany był przy wsparciu finansowym Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. W ramach Programu zorganizowano debaty dotyczące zagrożeń społecznych, prawnych i zdrowotnych wynikających z zażywania dopalaczy. W spotkaniach uczestniczyło 612 uczniów z II i III klas gimnazjum. W ramach programu odbyły się 3 spotkania z rodzicami i pedagogami ze szkół biorących udział w projekcie, w których uczestniczyło 306 osób.
5. Projekt **„Razem Przeciwko Przemocy”** - W ramach programu prewencyjnego „Razem przeciwko przemocy” policjanci i specjaliści pełnili dyżury przy telefonie informacyjno-konsultacyjnym „Potrzebujesz pomocy zadzwoń 81-585-53-30”. W trakcie dyżurów w 2016 r. udzielono 42 porad telefonicznych oraz 31 porad indywidualnych.
6. Projekt **„Wolność”** - w ramach projektu przeprowadzono w ciągu całego 2016 roku 10 spotkań o charakterze edukacyjno-prewencyjnym dotyczących problemu uzależnień, w tym:
  - 5 spotkań dla 476 uczniów,
  - 1 spotkanie dla 120 rodziców,
  - 4 spotkania dla 176 pedagogów.

W trakcie spotkań policjanci przekazywali ulotki oraz broszury pozyskane z Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii. W spotkaniach udział wzięły **772** osoby.

Funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Lublinie w 2016 roku uczestniczyli również w **56** akcjach popularyzujących pracę Policji w zakresie działalności prewencyjnej oraz przeciwdziałania zjawiskom patologicznym. W ramach podejmowanych działań organizowano pokazy sprzętu policyjnego oraz pokazy tresury psów policyjnych. Podczas

impresz rozdawano materiały i ulotki informacyjne oraz gadżety z numerami telefonów alarmowych i logo „Bezpieczny Lublin.

Komenda Miejska Policji w Lublinie zorganizowała 7 edycji - „Dni Otwartych”, podczas których dzieci z lubelskich szkół i przedszkoli, a także studenci mieli możliwość zwiedzenia pomieszczeń KMP oraz zobaczenia pokazu sprzętu policyjnego i tresury psów policyjnych. W 2016 roku Komendę Miejską Policji w Lublinie zwiedziło **637** osób.

Zadanie 2. Propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców

W ramach promowania zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców Miasto Lublin realizowało i nadzorowało liczne projekty i działania wpisujące się w powyższe zadanie.

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin realizował następujące programy:

- **Program edukacyjny zdrowego odżywiania „Jedz z Głową”** - program promujący zdrowe nawyki żywieniowe. W roku 2016 w programie „Jedz z Głową” uczestniczyło 4 155 osób. W ramach programu zrealizowano następujące przedsięwzięcia promujące zdrowe odżywianie:
  - ✓ Rodzinny Festyn Zdrowotny w ramach IV Lubelskich Dni Promujących Zdrowie;
  - ✓ Współorganizację konkursu „Jem kolorowo ale zdrowo” w ramach III Festiwalu Zdrowia Przedszkolaka;
  - ✓ Konkurs „Jedz z Głową” dla uczniów i nauczycieli klas 1 - 3 szkół podstawowych oraz pracowników stołówek szkolnych w szkołach podstawowych;
  - ✓ Szkolenie „Opracowanie jadłospisu szkolnego” - skierowane do dyrektorów lubelskich szkół podstawowych i przedszkoli oraz do osób zajmujących się pracą w stołówkach szkolnych i przedszkolnych, opracowanie i wydanie ulotek informacyjnych dotyczących zasad zdrowego odżywiania wśród dzieci i młodzieży.
- **Program szczepień ochronnych przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV) dla 12 letnich dziewczynek** - program mający na celu profilaktykę zachorowań na raka szyjki macicy. W 2016 r. program realizowało 41 podmiotów leczniczych. Zaszczepiono **555** dziewczynek, co stanowi 36,60% populacji dziewczynek urodzonych w 2004 roku.
- **Program szczepień ochronnych przeciw pneumokokom dla mieszkańców Miasta Lublin urodzonych w roku 2013** - Program mający na celu profilaktykę zachorowań na zakażenia pneumokokowe wśród dzieci. W 2016 r. program realizowało

41 podmiotów leczniczych. Zaszczepiono **822 dzieci**, co stanowi 20% populacji trzylatków w Lublinie.

- **Program opieki paliatywnej i hospicyjnej nad dziećmi i młodzieżą oraz nad osobami dorosłymi - mieszkańcami Miasta Lublin** - w 2016 roku program realizowało Lubelskie Hospicjum dla Dzieci im. Małego Księcia oraz Lubelskie Towarzystwo Przyjaciół Chorych „Hospicjum Dobrego Samarytanina”. Programem opieki paliatywnej i hospicyjnej objęto łącznie **49 pacjentów**, wykonano 2 835 osobodni opieki domowej i stacjonarnej.
- **Program „Profilaktyka wad postawy dla uczniów klas IV szkół podstawowych”** - program profilaktyki zdrowotnej był realizowany przez dwa podmioty lecznicze. Programem objętych zostało **1 820 uczniów** uczęszczających do 30 szkół z terenu Miasta Lublin. Badaniami objęto 59% uczniów z Miasta Lublin uczęszczających do IV klasy. W spotkaniach edukacyjnych dla nauczycieli i rodziców wzięło udział 105 nauczycieli oraz 1 430 rodziców.
- **Ogólnopolski Program Profilaktyki Cukrzycy i Chorób Cywilizacyjnych PoZdro** - realizowany na mocy porozumienia z Fundacją Medicover. W roku szkolnym 2016/2017 uczestniczyło w nim ok. **1800 osób**, tj. ok. 60% gimnazjalistów klas pierwszych. Młodzież wraz z rodzinami uczestniczyła w warsztatach dotyczących zmian nawyków żywieniowych oraz w różnorodnych zajęciach sportowych. Szkoły realizujące program otrzymały pomoce edukacyjne do prowadzenia zajęć dotyczących kształtowania zdrowego stylu życia.
- **Program profilaktyki próchnicy zębów dla uczniów uczęszczających do placówek oświatowo-wychowawczych na terenie Miasta Lublin.** W 2016 r. opieką stomatologiczną objęto **6 997 uczniów** uczęszczających do 73 placówek oświatowo-wychowawczych na terenie Miasta Lublina. Opieką stomatologiczną zostało objętych 15,82 % uczniów uczęszczających do lubelskich szkół. Świadczenia były realizowane przez 47 podmiotów leczniczych.
- **Program wczesnego wykrywania wad wzroku i zezów dla uczniów klas II szkół podstawowych na terenie Miasta Lublin.** Program realizowany był przez trzy podmioty lecznicze. Programem objęto **1 570 uczniów** uczęszczających do 14 szkół z terenu Miasta Lublin, u których wykonano badania wzroku, część skierowano do leczenia okulistycznego. Badaniami objęto 34,90% uczniów z Miasta Lublin uczęszczających do II klasy. W spotkaniach edukacyjnych dla nauczycieli i rodziców wzięło udział 55 nauczycieli oraz 1 013 rodziców.

- **Realizacja zadań w zakresie ochrony zdrowia psychicznego, w ramach której odbyły się:**
  - Obchody Światowego Dnia Świadomości Autyzmu.
  - Obchody Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego.
  - Spotkania informacyjno-edukacyjne na temat problematyki zaburzeń psychicznych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Ogółem we wszystkich działaniach dotyczących promocji zdrowia psychicznego wzięło udział **1 780 osób**.

W trosce o zapewnienie realizacji edukacji zdrowotnej w lubelskich przedszkolach, szkołach i placówkach na jak najwyższym poziomie, Miasto Lublin za pośrednictwem Wydziału Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin, w ostatnich latach aktywnie włączyło się w realizację projektu Ministerstwa Edukacji Narodowej pt. „Szkoła Promująca Zdrowie”. Głównym celem Programu jest systematyczne i celowe tworzenie środowiska społecznego i fizycznego sprzyjającego zdrowiu i dobremu samopoczuciu społeczności szkolnej oraz wspieranie rozwoju kompetencji uczniów i pracowników w zakresie dbałości o zdrowie przez całe życie. W tym celu utworzono Miejską Sieć Szkół Promujących Zdrowie Miasta Lublin, określając jednocześnie kryteria przynależności szkoły lub placówki do sieci oraz kryteria przyznawania Miejskiego Certyfikatu „Szkoła Promująca Zdrowie”.

Organizacja Miejskiej Sieci Szkół Promujących Zdrowie Miasta Lublin i związana z jej funkcjonowaniem praca Miejskiego Zespołu ds. Szkół Promujących Zdrowie, zapewnia wsparcie podejmowanych przez szkoły i placówki działań w obszarze szeroko pojętej profilaktyki i promocji zdrowia i ma na celu intensyfikację realizowanych w przedszkolach, szkołach i placówkach działań prozdrowotnych.

Aktualnie na terenie Miasta Lublin **61 szkół**, przedszkoli i placówek przyłączyło się do Projektu i znajduje się na różnych etapach realizacji programu. Certyfikaty „Szkoly Promującej Zdrowie” zostały przyznane 40 jednostkom.

Wydział Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Lublin realizuje m.in. zadania ujęte w polityce Miasta Lublin w zakresie sportu, turystyki i wypoczynku dzieci i młodzieży, prowadzenia spraw związanych z przyznawaniem stypendiów i nagród za osiągnięcia w dziedzinie sportu, współpracy z komórkami organizacyjnymi i jednostkami organizacyjnymi w sprawach rozwoju infrastruktury sportowej oraz przygotowania i realizacji projektów dotyczących turystyki i jej promocji oraz pozyskiwania na ten cel środków finansowych.

W 2016 roku Wydział Sportu i Turystyki UM Lublin realizował następujące projekty, które miały na celu propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców:

1. Projekt **„Umiem Pływać”** - program powszechnej nauki pływania, skierowany do uczniów klas I-III szkół podstawowych, które nie posiadają pływalni. W ramach projektu zrealizowano 20 godzin zajęć nauki pływania dla ponad 2500 uczniów, w tym dzieci niepełnosprawnych, z 35 szkół. Koszt realizacji projektu wyniósł łącznie **525 900,00 zł**, z czego 275 000,00 zł pochodziło z budżetu Miasta oraz 250 900,00 zł pozyskano z Ministerstwa Sportu i Turystyki.
2. Projekt **„Aktywny Lublin”** - realizowany w ramach środków pochodzących z Budżetu Obywatelskiego na rok 2016, mający na celu promowanie sportu jako formy spędzania czasu wolnego oraz propagowania zdrowego i aktywnego stylu życia wśród mieszkańców Miasta. Zorganizowano ponad 1000 bezpłatnych zajęć sportowych, na które zapisało się ponad 9000 mieszkańców Lublina. Koszt całkowity projektu – **395 500,00 zł**.
3. Cykliczne działanie **„Lato w mieście”** - półkolonie z programem sportowym dla dzieci ze szkół podstawowych. W półkoloniach organizowanych w czasie wakacji letnich udział wzięło **372 dzieci** ze szkół podstawowych. Dofinansowanie z budżetu Miasta Lublin wyniosło **67 700, 00 zł**.

W ramach akcji „Lato w mieście” zorganizowano również zajęcia sportowo-rekreacyjne dla dzieci i młodzieży, w których wzięło udział około 2300 uczestników. Dofinansowanie z budżetu Miasta Lublin wyniosło **32 300,00 zł**.

4. Projekt **„Lekkoatletyka dla Każdego”** to program realizowany przy współpracy z Polskim Związkiem Lekkiej Atletyki. Dotyczył upowszechniania sportu wśród dzieci i młodzieży, określał wspólne standardy szkolenia i żywienia oraz selekcji najbardziej utalentowanych zawodników z różnych środowisk. W ramach projektu odbywały się zajęcia sportowo-rekreacyjne dla dzieci, realizowane w 17 szkołach na poziomie klas I – VI, uczestniczyło w nich ponad 2 000 uczniów. Dofinansowanie z budżetu Miasta wyniosło **31 500,00 zł**.

5. Program Animator **„Moje Boisko ORLIK”** - współfinansowany ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki, mający na celu wspomaganie samorządów terytorialnych w zapewnieniu systematycznej działalności sportowo-rekreacyjnej na obiektach typu Orlik oraz przeciwdziałanie zjawiskom agresji i patologii wśród dzieci i młodzieży, poprzez skierowanie do tych środowisk profesjonalnej oferty zajęć sportowych i sportowo-rekreacyjnych. W 2016 roku Miasto Lublin organizowało na 13 obiektach zajęcia sportowe,

szkoleniowe, imprezy sportowo-rekreacyjne skierowane do dzieci, młodzieży, seniorów oraz całych rodzin. Sezonowo, od marca do listopada z boisk Orlika skorzystało ponad 3 000 użytkowników. Łączny koszt projektu wyniósł **803 290,00 zł**, z czego – 117 000,00 zł pozyskano z Ministerstwa Sportu i Turystyki, a 686 290,00 zł z budżetu Gminy Lublin.

6. **Pozalekcyjne zajęcia sportowe** - zajęcia sportowe realizowane w ponad 80 placówkach oświatowych na terenie Miasta Lublin, uczestniczyło w nich **79 000 osób**. Koszt realizacji zajęć – 648 272,00 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie również włączał się w działania promujące zdrowy tryb życia poprzez organizowanie festynów rodzinnych (opisanych w rozdziale I str. 5 - 6), spotkań informacyjnych promujących zdrowy tryb życia oraz spotkań promujących aktywne spędzenie czasu wolnego. Pracownicy MOPR organizowali spotkania edukacyjne o tematyce prozdrowotnej na które zapraszano specjalistów, wygłaszających pogadanki i prowadzących warsztaty i prezentacje. Były to m.in.:

1. Dwa spotkanie edukacyjne: jedno dotyczące negatywnego wpływu alkoholu na zdrowie kobiet w ciąży oraz drugie dotyczące wad wymowy u dzieci. Spotkania prowadzone były przez studentów IV roku medycyny z Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. W spotkaniach uczestniczyło łącznie 20 osób.
2. Dwa spotkanie edukacyjne dotyczące profilaktyki nowotworowej, nauki samobadania piersi, walki z rakiem oraz zasad prowadzenia zdrowego trybu życia. Spotkanie poprowadził specjalista z Ośrodka Profilaktyki Nowotworów i Promocji Zdrowia w Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej im. Św. Jana z Dukli w Lublinie. W spotkaniach uczestniczyło łącznie 30 osób.
3. Spotkanie informacyjne z ekspertem dotyczące problematyki raka szyjki macicy i jajników. Podczas spotkania uczestniczki miały możliwość bezpośredniego zapisania się na badania profilaktyczne do Ośrodka Profilaktyki Nowotworów i Promocji Zdrowia w Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej im. Św. Jana z Dukli w Lublinie oraz indywidualnych konsultacji medycznych. W spotkaniu uczestniczyły 32 osoby.
4. **Rap – pedagogia** - spotkanie profilaktyczne skierowane do uczniów Gimnazjum Nr 16 im. Fryderyka Chopina przy ul. Poturzyńskiej 2 oraz kadry pedagogicznej ww. placówki. Tematyka spotkania dotyczyła ryzykownych zachowań młodzieży w perspektywie zagrożeń zjawiskami patologii społecznej. Działanie przeprowadzone zostało w formie muzycznych warsztatów profilaktycznych, opartych na muzyce hip-

hop w ramach projektu pn. „RAP-PEDAGOGIA”. W spotkaniu uczestniczyło około 300 osób.

5. „**Co kryje się w sieci**” - spotkanie dla młodzieży gimnazjalnej poprowadzone przez funkcjonariusza Komendy Miejskiej Policji w Lublinie. Tematem spotkania dotyczyła zagrożeń związanych z cyberprzemocą. W spotkaniu uczestniczyło 28 osób.
6. „**Zdrowo jemy – zdrowo żyjemy**” – adresatami działania były matki i córki z dzielnicy Dziesiąta w Lublinie. W ramach spotkania odbyły się warsztaty kulinarne, połączone z wykładem dotyczącym zasad zdrowego żywienia. Warsztaty poprowadził trener z Klubu Zdrowego Trybu Życia Uczestniczki miały możliwość dokonania pomiaru poziomu tkanki tłuszczowej. W spotkaniu uczestniczyło 16 osób.
7. „**Dzień Dziecka w Parku Linowym**” – adresatami działania były dzieci z rodzin objętych wsparciem Fili Nr 5 MOPR w Lublinie i zamieszkałe w dzielnicy Głusk. Podczas działania dzieci spędziły aktywnie czas w parku linowym nad Zalewem Zemborzyckim. W zabawie wzięło udział 10 dzieci.

Zadanie 3. Profilaktyka kryzysów małżeńskich i rodzinnych

Rodzina pełni najważniejszą rolę w życiu każdego człowieka. Jest to pierwsze i niezastąpione żadną instytucją społeczną środowisko rozwojowe i wychowawcze. Jest ona pierwszą podstawową szkołą kształtowania się charakteru i życia w społeczeństwie. Dziecko w rodzinie poznaje świat, zasady, normy zachowania, zwyczaje, obyczaje rodzinne i społeczne, wartości moralne, czyni pierwsze kroki w poznaniu kultury i nabiera umiejętności uczestniczenia w niej. Rodzina jest miejscem gdzie odbywa się proces socjalizacji. Rodzina jako podstawowa komórka społeczna powinna być objęta wsparciem i działaniami profilaktycznymi zapobiegającymi występowaniu kryzysów małżeńskich prowadzących w konsekwencji do kryzysu w całej rodzinie.

Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin działająca w strukturach MOPR w Lublinie udziela bezpłatnej pomocy osobom i rodzinom z terenu Miasta Lublin. Pomoc udzielana klientom obejmuje m.in. terapię psychologiczną, indywidualną, małżeńską i rodzinną.

W 2016 roku w spotkaniach rodzinnych w ramach profilaktyki i rozwiązywania kryzysów małżeńskich uczestniczyło **248 rodzin** oraz **59 małżeństw**.

Spotkania miały na celu próbę znalezienia rozwiązania takich problemów jak;

- problemy wychowawcze,
- sytuacje okołorozwodowe – obniżenie napięcia u dzieci, ustalanie planów wychowawczych dla rodziców,

- zaburzenia psychiczne w rodzinie,
- traumatyczne zdarzenia w doświadczeniu całej rodziny lub któregoś z jej członków,
- śmierć i strata (zdrowia, pracy, pozycji społecznej, majątku, przyjaciół itp.),
- zdrady małżeńskie,
- uzależnienia dzieci i/lub rodziców,
- separacja dorosłych dzieci od rodziny pochodzenia.
- przemoc w rodzinie,
- zaburzenia więzi.

Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin w ramach działań profilaktycznych organizowała również Szkołę dla Rodziców oraz Konferencje i wykłady poruszające tematykę rodziny oraz budowania prawidłowej bezpiecznej więzi w rodzinie, które szczegółowo zostały opisane w Celu I (str.7).

W profilaktyce kryzysów małżeńskich i rodzinnych uczestniczą działające na terenie Miasta Lublin publiczne Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, które swoją pomocą obejmują szkoły i placówki pedagogiczne znajdujące się w obrębie ich działania. Głównym celem ich działalności jest bezpłatna pomoc dzieciom i młodzieży w osiągnięciu rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego oraz wspieranie rodziców, opiekunów oraz kadry pedagogicznej w placówkach oświatowych. Poradnie prowadzą terapię indywidualną, zajęcia wyrównawcze, logopedyczne, zajęcia dla dzieci zdolnych, ukierunkowują rodziców i wychowawców do odpowiedniej pracy z dzieckiem, prowadzą badania przesiewowe np. w kierunku trudności w nauce oraz zajęcia w ramach „Szkoły dla Rodziców”.

Na terenie Miasta działają następujące poradnie publiczne:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Lublinie, przy ul. Pogodnej 54,
2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Lublinie, przy ul. Radości 8,
3. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 3 w Lublinie, przy ul. Rzeckiego 21,
4. Zespół Poradni Nr 1 w Lublinie, przy ul. Magnoliowej 8, w której skład wchodzi:
  - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 5,
  - Specjalistyczna Poradnia Zawodowa.
5. Zespół Poradni Nr 2 w Lublinie, przy ul. I Armii Wojska Polskiego 1, w której skład wchodzi:
  - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 4 w Lublinie,
  - Specjalistyczna Poradnia Profilaktyki i Terapii Rodzin.
6. Zespół Poradni Nr 3 w Lublinie, przy ul. Młodej Polski 30, w której skład wchodzi:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 6 w Lublinie,
- Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Diagnostyki i Rehabilitacji w Lublinie.

7. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 7 w Lublinie, przy ul. Karłowicza 4,

W celu zapobiegania występowaniu sytuacji kryzysowych w rodzinie w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie w 2015r. wyodrębniona została Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Sekcja realizuje zadania określone ustawą o pomocy społecznej oraz ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. W 2016 r. kontynuowano działania socjalne, które miały na celu profilaktykę i minimalizowanie problemów wynikających ze zjawiska przemocy w rodzinie.²

W ramach zawartego w dniu 29 stycznia 2016 roku porozumienia pomiędzy Gminą Lublin reprezentowaną przez Wydział Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Lublin, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie i Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie a Komendantem Miejskim Policji w Lublinie, realizowano działania w zakresie przeciwdziałania zjawiskom patologicznym oraz zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom pod nazwą „Przyjazne patrole”³. W patrolu uczestniczyli: psycholog z ramienia CIK Lublin, funkcjonariusz policji oraz pracownik socjalny MOPR Lublin. W powyższym okresie odbyło się 106 patroli, które realizowane były cyklicznie w każdy piątek i sobotę oraz dodatkowo w wyznaczone niedziele.

Ponadto, działania w ramach profilaktyki kryzysów małżeńskich i rodzinnych podejmowali asystenci rodzin.⁴

Poprzez realizację ww. działań nastąpiła poprawa i wzrost jakości w zakresie funkcjonowania rodzin, objętych wsparciem systemu pomocy społecznej. W rodzinach zamieszkałych na terenie Miasta Lublin obserwuje się tendencję wzrostową umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz poprawnych relacji rodzinnych, pomiędzy poszczególnymi jej członkami. Mając na uwadze wzrost skuteczności w udzielaniu pomocy rodzinom, zasadnym jest utrzymanie dotychczasowego kierunku działań, a przede wszystkim wysokiej aktywności organizacji pozarządowych oraz innych instytucji działających na rzecz szeroko rozumianej pomocy rodzinie. Istotnym jest, aby system wspierania rodziny na terenie Miasta Lublin nie

² Działania te zostały szerzej opisane na str. 32.

³ Realizacja Projektu „Przyjazne Patrole” opisana jest szerzej w ramach celu 3. Doskonalenie zintegrowanego systemu wsparcia rodziny w sytuacji kryzysowej (str. 30-32).

⁴ Działania asystentów rodziny opisano szerzej na stronie 41.

ograniczał się wyłącznie do działań ściśle związanych z pomocą społeczną i nie był adresowany wyłącznie do rodzin już dotkniętych problemami. Niezmiernie ważnym elementem działań podejmowanych na rzecz rodziny powinna być profilaktyka

CEL 3. DOSKONALENIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZINY W SYTUACJI KRYZYSOWEJ

W ramach powyższego celu zakładano rozszerzenie szeroko rozumianej współpracy pomiędzy instytucjami pracującymi na rzecz rodziny w kryzysie.

Szczegółowe zadania to:

1. Rozszerzanie współpracy pomiędzy instytucjami pracującymi na rzecz rodziny w kryzysie

Realizując w/w cel skupiono się na skutecznej pomocy rodzinie w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych poprzez objęcie jej profesjonalnym wsparciem wielu instytucji i dobrania odpowiednich metod i narzędzi pracy.

Zadania w ramach celu 3 realizowane były przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Centrum Interwencji Kryzysowej, Miejską Komendę Policji w Lublinie oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 6. Wskaźniki ilościowe realizacji zadań w ramach celu 3.

Doskonalenie zintegrowanego systemu wsparcia rodziny w sytuacji kryzysowej		
l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba ⁵
1.	Liczba rodzin objętych wsparciem międzyinstytucjonalnym	5838
2.	Liczba instytucji współpracujących na rzecz rodziny w kryzysie	235

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie.

Zadanie 1. Rozszerzanie współpracy pomiędzy instytucjami pracującymi na rzecz rodziny w kryzysie

Współczesną rodzinę coraz częściej dotykają różnorodne problemy związane z rozluźnieniem więzi rodzinnych oraz społecznych. Występowanie tych zjawisk przyczynia się do powstawania konfliktów, przemocy w rodzinie oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Rodzina traci na swojej wartości, przestaje być pewnym i absolutnym punktem odniesienia, często nie radzi sobie z wypełnianiem swoich

⁵ Liczba rodzin objętych wsparciem międzyinstytucjonalnym oraz liczba organizacji współpracujących na rzecz tych rodzin to liczby orientacyjne. Wykazane rodziny mogą być objęte wsparciem wielu instytucji i mogą się powtarzać.

podstawowych funkcji. Niejednokrotnie rodziny mimo podejmowania próby poradzenia sobie z problemem nie potrafią rozwiązać go samodzielnie. Nerozwiazane problemy rodzinne nawarstwiają się i prowadzą w konsekwencji do kryzysów małżeńskich i dramatów rodzinnych. W celu przywrócenia rodzinie stabilności potrzebne jest zastosowanie kompleksowych i wielowymiarowych oddziaływań poprzez objęcie jej szeroko rozumianym wsparciem międzyinstytucjonalnym.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku obowiązek wspierania rodziny spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej, które realizują ten obowiązek, między innymi we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, Policją, podmiotami oświaty i leczniczymi, kościołami czy organizacjami społecznymi.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie prowadzi współpracę z instytucjami pracującymi na rzecz rodziny w kryzysie. W 2016 roku prowadzono działania na rzecz rodzin wspólnie z **193 instytucjami**. Były to m.in.:

1. Miejski Urząd Pracy w Lublinie oraz 59 podmiotów realizujących prace społecznie użyteczne (placówki oświatowe, Domy Pomocy Społecznej, Ośrodki Wsparcia, organizacje pozarządowe, placówki opiekuńczo-wychowawcze, bursy szkolne itp.).

W 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie kontynuował zadania związane z koordynacją prac społecznie użytecznych na terenie Miasta Lublin. Prace społecznie użyteczne realizowały osoby bezrobotne, zarejestrowane w Miejskim Urzędzie Pracy w Lublinie oraz korzystające ze wsparcia MOPR. Łącznie w 2016 r. do wykonywania prac społecznie użytecznych skierowano **148 osób** (w tym 30 w ramach Programu Aktywizacja i Integracja oraz 3 osoby w ramach porozumienia MOPR/MUP/ZNK).

W 2016 roku na realizację prac społecznie-użytecznych wydano łącznie **255 833,02 zł** z czego 153 529,83 zł pochodziło z Funduszu Pracy, a 102 353,83 zł ze środków będących w posiadaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie.

2. Kuratorium Oświaty w Lublinie. W ramach kontynuacji współpracy z Kuratorium Oświaty w Lublinie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w 2016 roku pozyskał skierowania na bezpłatny wypoczynek wakacyjny dla dzieci i młodzieży w wieku od 7 – 15 ze środowisk ubogich i zagrożonych patologią. W ramach współpracy odbyły się 3 turnusy kolonijne (2 w Muszynie Zdroju oraz 1 w Łebie), w których uczestniczyło łącznie **225 dzieci** z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

3. PGE Dystrybucja S.A. Oddział Lublin. W ramach projektu pn.: „Energetyczny Tornister” obdarowano wyprawką szkolną dzieci pochodzące z rodzin znajdujących się

w trudnej sytuacji życiowej. Tornistry z wyposażeniem otrzymały dzieci w wieku 6 i 7 lat, które w miesiącu wrześniu 2016 roku rozpoczęły edukację w klasie pierwszej. Realizacja akcji „Energetyczny tornister” miała miejsce w dniu 31 sierpnia 2016 roku w siedzibie Urzędu Miasta Lublin, pl. Łokietka. W ramach powyższej inicjatywy obdarowano **50 dzieci**.

4. Stowarzyszenie WIOSNA. Współpraca z liderami Stowarzyszenia WIOSNA, w ramach realizacji projektu „Szlachetna paczka”. Projekt adresowany był do osób/rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. W ramach projektu pomoc otrzymały 22 rodziny.

5. Radio Lublin - Akcja „Pomóż dzieciom przetrwać zimą”. W 2016 roku pomoc w formie paczek otrzymały łącznie 953 rodziny w których wychowuje się 1804 dziećmi. W ramach Akcji Ośrodek pozyskał łącznie 14 172 kg darów (w tym paczki żywnościowe i dary rzeczowe). Wyłącznie dary rzeczowe w formie odzieży, obuwia, zabawek oraz książek otrzymało łącznie 120 rodzin z 244 dziećmi.

6. Związek Polskich Kawalerów Maltańskich Suwerennego Rycerstwa Zakonu Szpitalników Świętego Jana Jerozolimskiego Zwanego Rodyjskim i Maltańskim. Współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie dotyczyła organizacji Oplatka Maltańskiego. Adresatami działania były rodziny wielodzietne, zagrożone wykluczeniem społecznym, osoby samotne, opuszczone. Kolacja wigilijna odbyła się dnia 7 grudnia 2016 roku w Lawendowym Dworcu przy ul. Krochmalnej 13c w Lublinie. Uczestniczyło w niej łącznie **105 osób**, w tym: 46 osób dorosłych oraz 59 dzieci. Na zakończenie wieczery dzieci otrzymały prezenty, a rodzice/opiekunowie paczki żywnościowe.

Ponadto w 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie współpracował m.in. z Policją, Strażą Miejską, Sądami Rejonowymi w Lublinie, Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie, Poradnią Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień, Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, Rzecznikiem Praw Dziecka, Centrum Interwencji Kryzysowej, Prokuraturą, Szpitalami, placówkami oświatowymi, Poradniami Psychologiczno-Pedagogicznymi, uczelniami, Lubelskim Stowarzyszeniem Ochrony Zdrowia Psychicznego „Serce”, Kościołami oraz Lubelską Szkołą Biznesu.

W ramach rozszerzania współpracy pomiędzy instytucjami pracującymi na rzecz rodziny kontynuowano działanie pn. „Przyjazne patrole”, które jest efektem porozumienia zawartego pomiędzy Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie, Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie oraz Komendą Miejską Policji w Lublinie. Inicjatywa polega na wspólnym wizytowaniu przez pracownika socjalnego, psychologa i przedstawiciela Policji, środowisk w których zagrożone jest dobro dziecka. „Przyjazny patrol” uczestniczył w interwencjach podejmowanych przez funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji

w Lublinie oraz monitorował sytuację dzieci w środowiskach niewydolnych wychowawczo, w rodzinach dysfunkcyjnych z problemami opiekuńczo–wychowawczymi i zagrożonymi przemocą w rodzinie. Patrole organizowane były co tydzień, w piątki i soboty w godzinach 16.00 – 00.00 na terenie całego miasta.

W ramach powyższego porozumienia do obowiązków pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie należało: dokonanie wglądu w sytuację rodziny oraz rozpoznanie sytuacji dziecka podczas interwencji, zapewnienie dziecku właściwej opieki poprzez umieszczenie:

- u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej,
- lub w rodzinie zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego,
- lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej (Pogotowie Opiekuńcze),
- lub w stacjonarnej placówce służby zdrowia (szpital).

W ramach pełnionych 106 służb w roku 2016, policjanci i pracownicy MOPR/CIK osiągnęli następujące wyniki:

- dokonali wglądu w sytuację 232 rodzin, w trakcie 711 wykonanych wizyt domowych.
- podjęli 22 interwencje zgłoszone przez Dyżurnego Komendy Miejskiej Policji w Lublinie. W przypadku 11 rodzin zastosowano procedurę odebrania dzieci i sporządzono 11 zawiadomień sądu w związku ze stwierdzeniem zagrożenia zdrowia dzieci – na podstawie art.12a ust.4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie łącznie odebrano 19 dzieci (w tym 6 dzieci z interwencji zgłoszonej przez Dyżurnego Komendy Miejskiej Policji w Lublinie). Małoletnich umieszczono w: spokrewnionych rodzinach zamieszkałych oddzielnie (16 dzieci), w szpitalu (2 dzieci) oraz w placówce opiekuńczo-wychowawczej (1 dziecko).
- w 22 rodzinach wdrożyli procedurę „Niebieskie Karty” sporządzając 24 formularze Niebieskiej Karty – A.
- członkowie patrolu przeprowadzili także 1 012 rozmów z rodzicami/opiekunami, dziećmi i innymi członkami rodziny o charakterze edukacyjnym, profilaktycznym i ostrzegawczym.

Na dzień 31 grudnia 2016 r. na realizację projektu Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie wydatkował kwotę **31 748,20 zł** .

W 2016 roku Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie kontynuowała działania socjalne, które miały na celu zapobieganie i minimalizowanie problemów wynikających ze zjawiska przemocy w rodzinie.

W realizację procedury „Niebieskie Karty”, w celu profesjonalizacji oraz podniesienia skuteczności świadczonej pomocy, zaangażowane były służby Policji, przedstawiciele placówek oświatowych, służby zdrowia, sądownictwa, ośrodków leczenia uzależnień, a także podmiotów sektora pozarządowego.

W perspektywie roku 2016 koordynowano procedurę 1104 „Niebieskich Kart”, z czego 509 stanowiło kontynuację działań rozpoczętych w latach wcześniejszych. Odnotowano wpływ 595 nowych „Niebieskich Kart”. W ramach powyższej procedury policjanci Miejskiej Komendy w Lublinie w ramach przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie sporządzili 462 formularze „Niebieska Karta - A”.

W celu realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2016 roku powołano 542 grupy robocze, w ramach których odbyło się 2 798 spotkań. Wieloaspektowym i interdyscyplinarnym wsparciem ze strony grup roboczych objęto 2 677 osób. W 2016 roku członkowie grup roboczych sporządzili 542 „Niebieskie Karty – C”, stanowiące plan pomocy osobom, wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy oraz 389 „Niebieskich Kart – D” służących weryfikacji sytuacji oraz podjętych zobowiązań ze strony osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Procedury „Niebieskie Karty” zostały zakończone w 699 rodzinach.

Działania na rzecz rozszerzania współpracy pomiędzy instytucjami pracującymi na rzecz rodziny w kryzysie prowadzi również Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie. Celem działalności CIK jest świadczenie bezpłatnej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, terapeutycznej, prawnej, socjalnej i interwencyjnej mieszkańcom Miasta Lublin pozostającym w trudnej sytuacji życiowej w związku z: przemocą w rodzinie, uzależnieniem (alkoholizmem, hazardem lub narkomanią) własnym lub członka rodziny, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, kryzysami osobistymi, zdarzeniami losowymi i innymi sytuacjami kryzysowymi. W zakresie świadczonej pomocy przez Centrum jest poradnictwo specjalistyczne (osobiste, telefoniczne, internetowe), pomoc psychologiczna i terapeutyczna oraz pomoc interwencyjna, wizyty środowiskowe w szczególnie traumatycznych sytuacjach życiowych, rozmowy interwencyjne w sytuacji zgłoszeń o krzywdzeniu dzieci, osób niepełnosprawnych, starszych. Pomoc doraźna świadczona jest w sytuacjach kryzysowych o charakterze nagłym i traumatycznym, tj. osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, ofiarom wypadków, przestępstw, doświadczającym straty osób bliskich. Świadczone jest także poradnictwo i pomoc prawna w zakresie redagowania pism procesowych, urzędowych, monitorowania przebiegu spraw wspólnie z klientem.

W 2016 roku Centrum było realizatorem jednej edycji pogłębionego programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Głównym celem programu było nabycie przez uczestników wiedzy dotyczącej mechanizmów powstrzymujących stosowanie przemocy oraz podjęcie odpowiedzialności za swoje czyny. Program obejmował 40 godzin konsultacji indywidualnych oraz 60 godzin zajęć grupowych. W programie uczestniczyło 14 osób, Miasto Lublin przekazało **12 000,00 zł** na realizację Programu.

CIK współpracował m.in. z Komendą Miejską Policji w Lublinie, Komendą Wojewódzką Policji w Lublinie, Strażą Miejską w Lublinie, Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie, Gminnymi Komisjami Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Szpitalnymi Oddziałami Ratunkowymi w Lublinie, ośrodkami wsparcia, schroniskami, poradniami, Stowarzyszeniem STOP, Stowarzyszeniem AGAPE, Bona Fides, Fundacją SOS Ziemi Lubelskiej oraz innymi instytucjami działającymi na terenie Lublina i o zasięgu ogólnopolskim. Informowano klientów o możliwości uzyskania w tych organizacjach wsparcia psychologicznego, bezpłatnej pomocy prawnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej itp.

Od 2016 roku w strukturach Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie działa Ośrodek Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin. Celem działalności Ośrodka jest:

- zmniejszenie negatywnych skutków nadużywania alkoholu,
- przeciwdziałanie niepotrzebnemu absorbowaniu pracy Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych przez osoby nietrzeźwe, których stan nie zagraża ich życiu i zdrowiu,
- profilaktyka problemów alkoholowych,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców miasta.

Ośrodek Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin dysponuje 20 miejscami dla osób nietrzeźwych. Czynny jest przez całą dobę, 7 dni w tygodniu. Siedziba Ośrodka znajduje się przy ul. Północnej w Lublinie. W 2016 roku do Ośrodka zostało przyjętych **1 671 osób**.

Osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, m. in.: ofiary przemocy, w tym także doświadczające przemocy seksualnej, ofiary przestępstw, rodziny osób uzależnionych, osoby znajdujące się w krytycznej sytuacji życiowej spowodowanej zdarzeniami losowymi mogą uzyskać pomoc w formie schronienia w mieszkaniu interwencyjnym prowadzonym przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie. W mieszkaniu interwencyjnym umieszczane są niejednokrotnie osoby kierowane przez

Wydział Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego. W 2016 roku pomocą w tej formie objęto **20 rodzin** będących w sytuacji kryzysowej

W ramach współpracy z placówkami oświatowymi odbyły się warsztaty profilaktyczne, dotyczące występowania zjawiska agresji wśród dzieci i młodzieży, dla uczniów III klasy Szkoły Podstawowej nr 32 w Lublinie oraz 2 spotkania z uczniami i rodzicami Gimnazjum nr 11 w Lublinie zrealizowane na prośbę szkoły.

Ponadto w ramach kampanii - 16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na Płeć, Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie przeprowadziło następujące warsztaty, w których uczestniczyło łącznie 49 osób:

- „Doskonalenie warsztatu pracy asystenta rodziny poprzez edukację prawną oraz rozwijanie kompetencji w zakresie pracy z osobą doświadczającą przemocy” – skierowane do asystentów rodzin. W warsztatach uczestniczyło 19 osób.
- „Charakterystyka zjawiska, rodzaje, mechanizmy przemocy, profil sprawcy i ofiary” – skierowanych do studentów pedagogiki i psychologii. W warsztatach uczestniczyły 24 osoby,
- „Niebezpieczne związki – jak stereotypy kulturowe dotyczące płci wpływają na problem przemocy” – warsztaty otwarte, uczestniczyło w nich 6 kobiet.

Centrum Interwencji Kryzysowej w ramach współpracy z lubelskimi uczelniami: Uniwersytetem Marii Curie – Skłodowskiej, Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II, Wyższą Szkołą Ekonomii i Innowacji przyjmuje praktykantów. Studenci w trakcie praktyk zaznajamiają się z funkcjonowaniem Centrum Interwencji Kryzysowej oraz poznają specyfikę pracy z klientem, który znalazł się w sytuacji kryzysowej.

Dodatkowo w 2016 roku w ramach funkcjonującego systemu interwencji kryzysowej działającego w Mieście Lublin rodziny i osoby będącym w sytuacji kryzysowej mogły uzyskać pomoc i wsparcie w 3 ośrodkach wsparcia działających na terenie Miasta. Były to Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Wsparcia dla samotnych matek oraz Ośrodek Wsparcia dla samotnych matek z dziećmi do lat 3 i kobiet w ciąży.

Prowadzenie wspólnych zintegrowanych działań na rzecz pomocy rodzinom w kryzysie prowadzi do szybkiego przepływu informacji oraz objęcia rodziny kompleksowym i wielowymiarowym wsparciem. Praca z rodziną potrzebującą wsparcia skupiała się głównie na optymalizacji poradnictwa rodzinnego, zapewnieniu pomocy rodzinie w sytuacji kryzysowej, wprowadzeniu nowatorskich metod wsparcia w celu zachowania

integralności rodziny oraz przywrócenia prawidłowego funkcjonowania rodziny dysfunkcyjnej.

CEL 4. ROZWIJANIE INNOWACYJNYCH METOD PRACY Z RODZINĄ POTRZEBUJĄCĄ WSPARCIA

W ramach celu 4 realizowano następujące zadania:

1. Dostosowywanie do zdiagnozowanych potrzeb sieci placówek wsparcia dziennego.
2. Utrzymanie na, co najmniej, obecnym poziomie liczby asystentów rodziny i umożliwienie im doskonalenia zawodowego;
3. Przygotowywanie specjalistów do pracy z dzieckiem w jego naturalnym środowisku w ramach pedagogiki podwórkowej;
4. Podejmowanie mediacji rodzinnych we współpracy z organizacjami pozarządowymi;
5. Kontynuacja prowadzenia grupy wsparcia dla rodzin naturalnych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Zadania w ramach powyższego celu realizowane były, m.in. przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 7. Wskaźniki ilościowe realizacji celu 4.

l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego	24 placówki
2.	Liczba dzieci objętych wsparciem placówek	897 dzieci
3.	Liczba zatrudnionych asystentów rodzin	14 asystentów
4.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	266 rodzin
5.	Liczba rodzin objętych mediacjami rodzinnymi	27 rodzin

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 1. Dostosowywanie do zdiagnozowanych potrzeb sieci placówek wsparcia dziennego

Rodzina może uzyskać pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w placówkach wsparcia dziennego. Na terenie Miasta Lublin wszystkie placówki wsparcia dziennego prowadzone są przez podmioty pozarządowe.

Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, z placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest bezpłatny i dobrowolny oprócz sytuacji wyjątkowych, kiedy do placówki kieruje sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

W ciągu całego 2016 roku, na podstawie umów zlecających podmiotom pozarządowym prowadzenie placówek wsparcia dziennego, funkcjonowały **24 placówki**:

- 19 placówek wsparcia dziennego prowadzonych było w formie opiekuńczej (jedna z nich zakończyła działalność z dniem 31.01.2016 r., jedna placówka rozpoczęła działalność od 1.04.2016 r. i jedna od 1.10.2016 r.). Placówki dysponowały 570 miejscami i objęły opieką 763 dzieci;
- 3 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie specjalistycznej, dysponowały 74 miejscami i objęły opieką 102 dzieci;
- 2 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie opiekuńczej i specjalistycznej, (jedna z nich rozpoczęła działalność od 01.04.2016 r.). Placówki dysponowały 23 miejscami i objęły opieką 32 dzieci.

Łącznie wszystkie placówki dysponowały 667 miejscami, a z ich usług w 2016 roku skorzystało 897 dzieci.

Tabela 8. Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego dotowane przez Miasto Lublin w 2016 roku z podziałem na typy

Lp	Nazwa i adres podmiotu	Nazwa i adres placówki	Typ placówki
1.	„Fundacja Amigo-Polska” ul. Jaworowskiego 12, 20-612 Lublin	Specjalistyczny Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy „Domostwo Amigoniańskie” ul. Jaworowskiego 12, 20-612 Lublin	<i>specjalistyczna</i>
2.	Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Tacy Sami” ul. Narutowicza 74a, 20-019 Lublin	Ośrodek Terapeutyczny ul. Narutowicza 74a 20-019 Lublin	<i>specjalistyczna</i>
3.	Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” ul. Bernardyńska 5, 20-109 Lublin	„Specjalistyczna Placówka AGAPE CLUB” ul. Bernardyńska 5 20-109 Lublin	<i>specjalistyczna</i>
4.	Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Św. Józefa z Cluny ul. ks. Michała Słowikowskiego 1a , 20-124 Lublin	Dom Św. Józefa dla Dzieci i Młodzieży Ognisko Wychowawcze ul. ks. Michała Słowikowskiego 1a 20-124 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
5.	Towarzystwo Salezjańskie Dom Zakonny ul. Kalinowszczyzna 3, 20-129 Lublin	Salezjańska Świetlica Środowiskowa im. Św. Dominika Savio ul. Kalinowszczyzna 3 20-129 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
6.	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty ul. Królewska 10, 20-109 Lublin	Świetlica Opiekuńczo- Wychowawcza im. bł. Edmunda Bojanowskiego ul. Królewska 10, 20-109 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
7.	Stowarzyszenie "ŁABĘDŹ" ul. Jacka Przybylskiego 20/23 20-465 Lublin	Klub Młodzieżowy ul. Łabędzia 15 20-335 Lublin	<i>opiekuńcza</i> (Placówka rozpoczęła działalność w dniu 1.04.2016r.)
8.	Instytut Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Droga Męczenników Majdanka 27, 20-325 Lublin	Świetlica św. Antoniego Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Kasztanowa 1, 20-245 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
9.		Świetlica św. Michała Archanioła Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Fabryczna 19 20-301 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
10.	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Św. Maksymiliana Kolbego ul. Droga Męcz. Majdanka 27 20-325 Lublin	Świetlica Opiekuńczo- Wychowawcza przy Parafii Św. Maksymiliana Kolbe ul. Dr. Męcz. Majdanka 27 20-325 Lublin	<i>opiekuńcza</i> (Placówka zakończyła działalność w dniu 31.01.2016 r.)
11.	Fundacja Integracyjna „Na Tatarach” ul. Gospodarcza 7, 20-213 Lublin	Świetlica „Promyk” ul. Odlewnicza 11a 20-219 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
12.		Ośrodek nr 1 „Teatr” ul. Kunickiego 128, 20-434 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
13.	Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo ul. Jezuicka 4/9, 20-113 Lublin	Ośrodek nr 2 „Bliźniak” ul. ks. Michała Słowikowskiego 1 20-124 Lublin	<i>opiekuńcza</i>

14.	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Archidiecezji Lubelskiej ul. Krakowskie Przedmieście 1, 20-002 Lublin	Świetlica Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży ul. Krakowskie Przedmieście 1 20-002 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
15.	Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Ruchowo ul. Doświadczalna 46, 20-236 Lublin	Świetlica Integrycyjna „Razem” ul. Doświadczalna 46 20-236 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
16.	Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce Al. Wilanowska 309 A, 02 – 665 Warszawa	Placówka Wsparcia Dziennego „Jutrzenka” ul. Jutrzenki 1, 20-538 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
17.	Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” ul. Róży Wiatrów 9, 20-468 Lublin	Świetlica Stowarzyszenia Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” ul. Róży Wiatrów 9 20-468 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
18.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Lubelski Oddział Regionalny ul. Narutowicza 54, 20-016 Lublin	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci ul. Narutowicza 54 20-016 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
19.	Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym „Misericordia” ul. Abramowicka 2, 20-440 Lublin	Placówka Wsparcia Dziennego „Misericordia” ul. Głuska 138, 20-380 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
20.	Stowarzyszenie Promocji Kultury na Rzecz Środowisk Lokalnych i Osób Niepełnosprawnych „DZIESIĄTA” ul. Kunickiego 35, 20-417 Lublin	Placówka Wsparcia Dziennego „CIUCHCIA” ul. Kunickiego 35 20-417 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
21.	Zgromadzenie Służebnic Matki Dobrego Pasterza ul. Kościelna 9; 05 - 500 Piaseczno	Placówka Wsparcia Dziennego „Dom Ciepła” im. św. Antoniego Al. Kraśnicka 65 20 - 718 Lublin	<i>opiekuńcza</i>
22.	Fundacja Sempre a Frente ul. Grodzka 14, 20 – 112 Lublin	Świetlica Kowalska 3 ul. Kowalska 3, 20 -115 Lublin	<i>opiekuńcza i specjalistyczna</i>
23.		Ośrodek Wsparcia Młodzieży "Przystanek Sempre" ul. Lubartowska 24 20-084 Lublin	<i>opiekuńcza i specjalistyczna (Placówka rozpoczęła działalność od 1.04.2016)</i>
24.	Stowarzyszenie JESTEM ul. Nałkowskich 107/3U 20-470 Lublin	Świetlica Środowiskowa ORATORIUM ul. Krochmalna 47 20-401 Lublin	<i>opiekuńcza (Placówka rozpoczęła działalność od 1.10.2016)</i>

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Placówki mogą również prowadzić działalność na podstawie art. 228 ust. 5 uzyskując stwierdzenie wydane przez wójta, że zapewniają dzieciom bezpieczne i higieniczne warunki pobytu.

Prowadzenie placówek wsparcia dziennego Miasto Lublin zleca uprawnionym podmiotom po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert i dofinansowuje ze środków

publicznych koszty ich działalności. Umowy zlecające podmiotom pozarządowym prowadzenie w Lublinie placówek wsparcia dziennego wygasły z dniem 31 marca 2016 roku. W związku z tym w pierwszym kwartale 2016 roku i we wrześniu 2016 roku zostały przeprowadzone konkursy ofert na realizację zadania publicznego z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej - prowadzenie w Lublinie w okresie do dnia 31 marca 2021 roku placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu Miasta Lublin w formie opiekuńczej, w formie specjalistycznej lub w połączonych formach.

W wyniku postępowania ofertowego zostały zawarte 23 umowy zlecające uprawnionym podmiotom prowadzenie na terenie Lublina 23 placówek wsparcia dziennego – 18 w formie opiekuńczej, 3 w formie specjalistycznej i 2 w połączonych formach opiekuńczej i specjalistycznej. Od 2016 roku funkcjonują trzy nowe placówki wsparcia dziennego: opiekuńczo-specjalistyczna przy ul. Lubartowskiej i dwie opiekuńcze: przy ul. Krochmalnej w dzielnicy Za Cukrownią oraz przy ul. Łabędziej.

W roku 2016 na dofinansowanie kosztów działalności placówek wsparcia dziennego Miasto Lublin wydatkowało **1 180 475,70 zł**.

Należy podkreślić, iż podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego aktywnie poszukiwały dodatkowych źródeł finansowania i w ciągu całego 2016 roku pozyskały dodatkowe środki w łącznej wysokości **336 225,00 zł**, m.in. z Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta, Wydziału Kultury Urzędu Miasta, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Krajowego Biura Przeciwdziałania Narkomanii, Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, Fundacji Tesco Dzieciom, Kulczyk Foundation. Pozyskana kwota wykorzystana została w 84% (283 006 zł). W ramach w/w środków zrealizowane zostały 22 projekty dla 423 dzieci.

Funkcjonujące w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie **Centrum Aktywności Środowiskowej** udziela, w ramach swojej działalności, pomocy osobom i rodzinom z grup szczególnego ryzyka, zagrożonym wykluczeniem społecznym, zamieszkałym na osiedlu Antoniny Grygowej w Lublinie.

W 2016 roku, w celu zapobiegania degradacji społecznej dzieci i młodzieży, Centrum Aktywności Środowiskowej podejmowało liczne działania w zakresie organizacji czasu wolnego oraz aktywizacji społecznej i rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży.

Ze wsparcia Centrum Aktywności Środowiskowej w 2016 roku skorzystały około **122 osoby** (dzieci i młodzież), w tym **60** przebywało na podstawie zawartych kontraktów socjalnych.

Wśród licznych działań podejmowanych przez Centrum należy wskazać: wspieranie rodziny w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez zapewnienie opieki wychowawczej dzieciom i młodzieży, pomoc w nauce, stwarzanie warunków do rozwijania zainteresowań i uzdolnień oraz organizację czasu wolnego, zapewnienie pomocy rodzinie, dzieciom i młodzieży sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami poprzez organizację zajęć profilaktycznych, socjoterapeutycznych, korekcyjnych i terapeutycznych oraz udzielanie doraźnej i kompleksowej pomocy osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych, które wynikają z dysfunkcji życia rodzinnego i sytuacji kryzysowych o charakterze losowym.

Zadanie 2. Utrzymanie na co najmniej, obecnym poziomie liczby asystentów rodziny i umożliwienie im doskonalenia zawodowego

Istotną rolę w rozwijaniu innowacyjnych metod pracy z rodziną potrzebującą wsparcia mają asystenci rodziny.

Główne zadania zrealizowane przez asystentów rodziny dotyczyły:

- podejmowania działań mających na celu pomoc rodzinom w rozwiązywaniu ich problemów socjalnych poprzez dostarczanie informacji i kierowanie do odpowiednich instytucji;
- udzielania pomocy w redagowaniu pism urzędowych, ubieganiu się przez rodziny o świadczenia socjalne, o przydział lub wymianę lokalu, o umorzenie długów lokatorskich, itp.;
- udzielania pomocy w rozwiązywaniu problemów psychologicznych poprzez, m.in.: kierowanie członków rodzin do poradni specjalistycznych i rodzinnych, kierowanie do udziału w diagnostyce oraz udziału w formach terapii indywidualnej, rodzinnej, grupowej, terapii uzależnień i grupach wsparcia;
- motywowania do skorzystania z konsultacji psychiatrycznych oraz kierowania członków rodzin do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie;
- informowania o prawidłowościach rozwoju bio-psycho-społecznego dzieci oraz o zaburzeniach tego rozwoju, które wymagają zmiany postaw wychowawczych opiekunów;
- podejmowania działań zamierzających do rozwijania u rodziców umiejętności wychowawczych, motywowania i kierowania na zajęcia rozwijające kompetencje rodzicielskie;

- informowania o możliwej etiologii zachowań dzieci sprawiających trudności wychowawcze, motywowania do podjęcia diagnostyki psychologicznej, pedagogicznej oraz psychiatrycznej oraz do stosowania zaleceń specjalistów;
- motywowania rodziców do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielania pomocy w postępowaniu rekrutacyjnym i pisaniu wniosków o przyjęcie do placówek edukacyjnych;
- edukowania w zakresie funkcjonowania na współczesnym rynku pracy (szukanie ofert pracy, pisanie CV i listu motywacyjnego, przygotowanie się do rozmów kwalifikacyjnych z potencjalnym pracodawcami);
- uświadomienia wartości pracy i znaczenia utrzymywania pracy zarobkowej przez członków rodzin;
- podejmowania działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodziny, m.in. poprzez informowanie policji oraz służb medycznych o zaistniałych zagrożeniach oraz poprzez współpracę z kuratorami;
- przygotowania i prowadzenia dokumentacji pracy z rodziną.

W 2016 r. w Lublinie zatrudnionych było **14 asystentów** rodziny. Ogółem wydatki na ich zatrudnienie wyniosły **508 679,32 zł**⁶. Na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2016 r. - Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Miasto Lublin pozyskało z budżetu państwa dotację celową w kwocie **260 839,71 zł** (co stanowiło 51% całości wydatków) na dofinansowanie wynagrodzeń dla 11 asystentów.

Tabela 9. Liczba zatrudnionych asystentów oraz wydatki poniesione na ich zatrudnienie w 2016 roku

Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	Poniesione wydatki na zatrudnienie asystentów w 2016 r,	W tym dofinansowanie kosztów wynagrodzenia asystentów w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2016 r. -	Liczba asystentów, na zatrudnienie których pozyskano środki z Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2016
14 asystentów	508 679,32 zł	260 839,71 zł	11 asystentów

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Asystenci rodziny podjęli pracę z rodzinami naturalnymi przeżywającymi trudności, przede wszystkim w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i będącymi w trudnej sytuacji życiowej. Pracę prowadzono z rodzinami, które sprawowały opiekę nad dziećmi w celu

⁶ Wydatki na wynagrodzenie dla asystentów rodziny wraz z pochodnymi.

poprawy ich umiejętności wychowawczych, jak również z rodzinami, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Asystenci pozostawali w stałym kontakcie z rodzinami monitorując sytuację rodzin wieloproblemowych, w których dzieci miały niezaspokojone potrzeby. Rodziców, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej motywowali do zmiany sytuacji życiowej i stałego kontaktu z dziećmi, tak by w przyszłości możliwy był ich powrót do rodziny biologicznej.

W 2016 r. wsparciem asystenta rodziny objętych było **266 rodzin** niewydolnych wychowawczo, w których wychowywało się **642 dzieci**. Asystenci odbyli **6 942 wizyty** w środowisku. W okresie sprawozdawczym zakończono pracę z **72 rodzinami**. Powody zakończenia pracy to: osiągnięcie założonych celów (30 przypadków), brak współpracy rodziny z asystentem (21 przypadków), brak efektów pracy (10 przypadków) oraz zmiana metody pracy (11 przypadków).

Zgodnie z art. 176 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy umożliwienie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W tym celu wykorzystywano także możliwość organizacji szkoleń bez angażowania środków finansowych (np. bezkosztowe szkolenia wewnętrzne prowadzone przez specjalistów zatrudnionych w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej).

Tematykę szkoleń dla asystentów rodziny przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych asystentów rodziny w 2016 roku

Lp.	Tematyka szkoleń, konferencji, spotkań informacyjnych oraz warsztatów	Liczba asystentów rodziny
SZKOLENIA WEWNĘTRZNE		
1.	Szkolenie przeprowadzone przez, pedagoga zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Szkolenie odbyło się w siedzibie Działu. Tematyka szkolenia dot. potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i indywidualnych możliwości dzieci oraz teorii więzi. Omawiano również indywidualne przypadki wskazane przez asystentów rodziny.	6
2	Szkolenie w ramach Programu prewencyjnego dotyczącego przeciwdziałania negatywnym skutkom stresu w pracy – szkolenia dot. mobbingu.	14
3	Szkolenie wstępne w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.	3
4	Szkolenie „Zrozumieć dziecko z FAS” przeprowadzone w siedzibie Działu przez zatrudnionych w Dziale psychologów. Podczas szkolenia wyświetlono film „Fas ma twarz” zakupiony ze środków MOPR w Lublinie.	10

5	Szkolenie „5 kompetencji opiekuna i rola rodziny biologicznej w życiu dziecka” przeprowadzone w siedzibie sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	8
6	Szkolenie „Praca zespołowa dla zapewnienia dziecku stabilizacji życiowej” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale..	6
7	Szkolenie przeprowadzone przez koordynatora Sekcji ds. asysty rodzinnej z asystentami rodziny na temat „Planu pracy z rodziną”, przekazanie informacji ze szkolenia „Narzędzie planu pracy z rodziną”	9
8	Szkolenie „Więź a rozwój dziecka” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	8
9	Szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia przeprowadzone przez pracownika Działu (studenta ostatniego semestru pielęgniarstwa Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie). Szkolenie odbyło się siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	6
10	Szkolenie „Opiekun nauczycielem więzi” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	7
SPOTKANIA KONSULTACYJNE		
1	Spotkanie konsultacyjne z psychologiem zatrudnionym w Specjalistycznej Poradni Wczesnej Diagnozy i Rehabilitacji, zorganizowane dla pracowników Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Spotkania organizowane w siedzibie Działu.	7
	Celem spotkania w dniu 31 marca 2016r. było omówienie specyfiki pracy poradni, analiza indywidualnych przypadków rodzin, z którymi współpracują pracownicy oraz informacje na temat specjalistycznego poradnictwa.	11
	Celem spotkania w dniu 23 czerwca 2016r. było omówienie problemów występujących w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny.	5
	Celem spotkania w dniu 27 października 2016r. było omówienie problemów występujących w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny.	
SZKOLENIA ZEWNĘTRZNE		
1	„Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przejawiającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych”. Organizator: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie. Miejsce szkolenia: ul. Zana 38 w Lublinie.	5
2	„Asystentura jako alternatywna forma pomocy rodzinie”. „Praca asystenta z rodzinami o szczególnych potrzebach”. Organizator: Profilaktyka KIER Adam Kopacz z siedzibą w Krakowie. Miejsce szkolenia Lublin, siedziba sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych.	8
3	Szkolenie „Konflikt!? Nie – Dziękuję. Wybieram Mediację” zorganizowane przez Polskie Centrum Mediacji Oddział w Lublinie z zakresu właściwej komunikacji oraz technik mediacyjnych.	2
4	Szkolenie z zakresu zapobiegania, przygotowania i reagowania na wypadek sytuacji kryzysowej na terenie instytucji publicznej zorganizowane przez Centrum Szkoleń Specjalistycznych.	12

5	Szkolenie dla asystentów rodziny i pracowników socjalnych z województwa lubelskiego pod nazwą „Narzędzie planu pracy z rodziną” zorganizowane przez Fundację Dziecko i Rodzina.	1 wydatkowa no kwotę 190 zł
6	Szkolenie „Niebieska Karta – praktyczny przewodnik po procedurze”. Organizator: „IMPULS” Kuźnia Profilaktyczna, miejsce szkolenia CIK, ul. Probestwo 6A w Lublinie.	3 wydatkowa no kwotę 450 zł
7	Szkolenie doskonalące dla asystentów rodzin i kandydatów do pełnienia tej funkcji. Szkolenie zostało zorganizowane przez PeDaGo Personal Development and Growth Center	1 wydatkowa no kwotę 300 zł
KONFERENCJE		
1	Konferencja pt.: „Mediacja. Rozmowa. Zrozumienie. Rozwiązanie” w ramach realizowanego projektu „Propagowanie alternatywnych metod rozwiązywania sporów” finansowany ze środków funduszy norweskich oraz środków krajowych. Konferencja organizowana w ramach kampanii społecznej Ministerstwa Sprawiedliwości. Tematyka spotkania dotyczyła prezentacji mediacji jako alternatywnej metody rozwiązywania sporów. Zaproszeni lokalni prelegenci, zajmujący się profesjonalnie mediacją, zaprezentowali zasady oraz korzyści płynące z zastosowania mediacji. Przedstawili również własne, dobre praktyki w zakresie mediacji. Konferencja w Lublinie odbyła się w Hotelu Forum przy ul Obywatelskiej 8.	7
WARSZATY		
1	Podjęto współpracę z Panem Andrzejem Mądrym, byłym pracownikiem Szkoły Policealnej Pracowników Służb Społecznych, obecnie pracownikiem Szpitala Neuropsychiatrycznego w Lublinie, który w dniu 26 września rozpoczął pierwszą superwizję z asystentami rodziny. Łącznie w roku 2016 odbyły się 4 spotkania. Spotkania superwizji odbywały się w siedzibie Działu przy ul. Poniatowskiego 4.	11
2	„Doskonalenie warsztatu w zakresie pracy asystenta rodziny poprzez edukację prawną oraz rozwijanie kompetencji w zakresie pracy z osobą doświadczającą przemocy” zorganizowane przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie w ramach Kampanii 16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na płeć.	11
3	Spotkanie warsztatowe „Co o mowie dziecka wiedzieć warto” w siedzibie Działu prowadzone przez pracownika Zespołu Poradni Nr 3 Specjalistycznej Poradni Wczesnej Diagnostyki i Rehabilitacji.	7

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 3. Przygotowywanie specjalistów do pracy z dzieckiem w jego naturalnym środowisku w ramach pedagogiki podwórkowej

W ramach otwartego konkursu ofert ogłoszonego w 2016 roku na prowadzenie placówki wsparcia dziennego organizacje pozarządowe nie złożyły ofert na prowadzenie placówki wsparcia dziennego z wykorzystaniem pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Zadanie 4. Podejmowanie mediacji rodzinnych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Inną ważną formą pomocy rodzinie w kryzysie jest prowadzenie mediacji rodzinnych. Głównym celem pracy mediatora jest wsparcie rodziny w kryzysie, pomoc w wypracowaniu dobrego rozwiązania opartego na rzeczywistych potrzebach rodziny. Mediacja to spotkanie, podczas którego zwaśnione strony sporu szukają rozwiązań dla swoich problemów z pomocą niezależnej osoby trzeciej, czyli Mediatora. Mediacja jest dobrowolnym i poufnym procesem.

W 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie podpisał porozumienia z dwiema organizacjami pozarządowymi na prowadzenie mediacji rodzinnych z Regionalnym Stowarzyszeniem Mediatorów i Prawników oraz Polskim Centrum Mediacji Oddział w Lublinie. W 2016 roku mediacjami rodzinnymi objętych było **27 rodzin**.

1. Regionalne Stowarzyszeniem Mediatorów i Prawników z siedzibą w Lublinie, przy ul. Akademickiej 4 lok. 106.

Zadanie publiczne pt.: „Mediacja w tworzeniu płaszczyzn porozumienia dla osób w trudnych sytuacjach” realizowane było w okresie od dnia 1 lipca 2016 roku do dnia 27 września 2016 roku. Projekt był formą pomocy specjalistycznej dla osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych. Bezpośrednimi odbiorcami projektu były rodziny zamieszkałe na terenie miasta Lublin (osoby dorosłe, opiekunowie dzieci, rodzice) znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, w tym dotknięte przemocą, po traumatycznych przeżyciach i dotknięte uzależnieniem oraz pracownicy MOPR. W ramach zadania zrealizowano m.in. zorganizowanie i finansowanie mediacji dla skonfliktowanych rodzin oraz szkolenie i warsztaty dla pracowników MOPR w Lublinie z zakresu konfliktu, komunikacji i mediacji.

Całkowity koszt realizacji zadania publicznego wyniósł 14 800 zł (w tym dotacja w wysokości 10 000 zł, wkład osobowy – 4 800 zł).

Celem głównym projektu była zmiana sposobu zachowań uczestników mediacji, wskazanie rozwiązań pozwalających na wyjście z sytuacji kryzysowych, poprawa zaburzonych relacji społecznych i rodzinnych, zapobieganie frustracji, agresji oraz rozpadowi rodzin.

W ramach przeprowadzonych działań zostały osiągnięte cele założone w ofercie:

- zorganizowano i sfinansowano proces mediacyjny dla 21 rodzin (ok. 2 – 3 spotkania dla 1 rodziny),
- zorganizowano i sfinansowano szkolenie dla pracowników MOPR w Lublinie (2 grupy do 10 osób) – 12 godzin,
- zorganizowano i sfinansowano warsztaty z zakresu komunikacji dla 21 rodzin.

2. **Polskie Centrum Mediacji Oddział w Lublinie**, przy ul. Obrońców Pokoju 2a lok. 100.

Zadanie publiczne pt.: „Konflikt?! Nie – Dziękuję. Wybieram Mediację” realizowane było w okresie od dnia 1 września 2016 roku do dnia 15 listopada 2016 roku. Projekt był formą pomocy specjalistycznej dla osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, w tym przemocy. Bezpośrednimi odbiorcami projektu były rodziny i małżeństwa zamieszkałe na terenie Lublina przeżywające konflikt, dotknięte problemem przemocy, małżeństwa w sytuacjach rozwodowych, nie radzące sobie z realizacją planu wychowawczego lub rodzinną sytuacją finansową oraz pracownicy MOPR w Lublinie. W ramach zadania zrealizowane były m.in. następujące formy wsparcia: zorganizowanie i sfinansowanie procesów mediacyjnych dla rodzin oraz szkolenia dla pracowników MOPR w Lublinie.

Całkowity koszt realizacji zadania publicznego wyniósł 12 352,15 zł, w tym: dotacja 10 000,00 zł, środki finansowe własne i z innych źródeł 1 632,15 zł oraz wkład własny osobowy 720,00 zł.

Celem głównym projektu było propagowanie idei mediacji i pokazanie mieszkańcom Lublina czym jest mediacja oraz stworzenie innowacyjnego schematu/programu pozwalającego uczestnikom przyswoić i nauczyć się stosowania metody komunikacji międzyludzkiej, sposobów i zasadności rozwiązywania konfliktów bez przemocy w środowisku rodzinnym i lokalnym.

W ramach przeprowadzonych działań zostały osiągnięte cele założone w ofercie:

- zorganizowano i sfinansowano proces mediacyjny dla 8 rodzin – 40 godzin,
- zorganizowano i sfinansowano szkolenie dla pracowników MOPR w Lublinie (2 grupy po 9 osób) – 18 godzin.

Zadanie 5. Kontynuacja prowadzenia grupy wsparcia dla rodzin naturalnych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

W 2016 roku w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie kontynuowano prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin naturalnych. Grupa wsparcia adresowana była do rodziców mających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec dzieci. Grupa wsparcia dla rodzin naturalnych odbyła 9 spotkań, w których uczestniczyło 14 rodzin. Planowane jest kontynuowanie grupy wsparcia w latach następnych.

Pracownicy Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej (asystenci i koordynatorzy) sprawowali opiekę nad dziećmi rodzin uczestniczących w spotkaniach, prowadząc dla nich zajęcia edukacyjne.

W dniu 13 października 2016 roku podczas spotkań grupy wsparcia dla rodzin naturalnych zostało przeprowadzone przez pracownika zatrudnionego w Dziale (studenta ostatniego semestru pielęgniarstwa Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie), szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia. Szkolenie odbyło się w siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.

Podsumowując należy stwierdzić, iż zadania w ramach celu 4 realizowano poprzez stopniowe dostosowywanie sieci placówek wsparcia dziennego do ich zdiagnozowanych potrzeb. Na poziomie z poprzednich lat utrzymano liczbę asystentów rodziny oraz zapewniono im podnoszenie kwalifikacji zawodowych poprzez liczne szkolenia i konferencje. W ramach powyższego celu podejmowano współpracę z organizacjami pozarządowymi w kwestii udzielania mediacji rodzinnych. Kontynuowano również prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin naturalnych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

ROZDZIAŁ II

PIECZA ZASTĘPCZA

CEL 1. ORGANIZACJA WIELOWYMIAROWYCH DZIAŁAŃ NA RZECZ RODZIN ZASTĘPCZYCH I UMIESZCZONYCH W NICH DZIECI

Cel 1 był realizowany poprzez następujące zadania:

1. Intensyfikowanie działań informacyjnych i propagujących rodzicielstwo zastępcze.
2. Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych;
3. Kontynuacja procesu kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz kandydatów do prowadzenia rodzinnych domów dziecka i umożliwienie im szkoleń;
4. Optymalizacja dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego dla rodzin zastępczych;
5. Optymalizacja działań wspierających rodziny zastępcze w formie usług koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
6. Wzmacnianie wsparcia dla rodzin zastępczych poprzez świadczenie usług przez rodziny pomocowe;
7. Kontynuowanie prowadzenia grupy wsparcia dla rodzin zastępczych zawodowych.

Zadania realizowane były m.in. przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, placówki poradnictwa specjalistycznego, Ośrodek Adopcyjny w Lublinie oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 10. Wskaźniki ilościowe realizacji zadań w ramach celu 1

Cel 1. Organizacja wielowymiarowych działań na rzecz rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci.		
Lp.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba zrealizowanych działań promocyjnych	3
2.	Liczba osób/rodzin, które zostały zakwalifikowane na szkolenie	26 osób/ 18 rodzin
3.	Liczba osób/rodzin, które odbyły szkolenie	5 osób/ 4 rodziny

4.	Liczba rodzin zastępczych, które zostały objęte specjalistycznym poradnictwem.	60
5.	Liczba zatrudnionych koordynatorów	11
6.	Liczba koordynatorów objętych szkoleniami podnoszącymi kwalifikacje zawodowe	11
7.	Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatorów	183
8.	Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem rodzin pomocowych	4
9.	Liczba rodzin zastępczych uczestniczących w grupie wsparcia	7

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Sposób realizacji zadań:

Zadanie 1. Intensyfikowanie działań informacyjnych i propagujących rodzicielstwo zastępcze

W ramach zadań mających na celu upowszechnianie rodzinnej opieki zastępczej podejmowano wiele działań i inicjatyw propagujących rodzicielstwo zastępcze. Zorganizowano, obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, promowano rodzicielstwo zastępcze w lokalnych mediach organizowano akcje informacyjne oraz wydano folder Rodzina zastępcza szansą dla dziecka.

W dniu 31 maja 2016 r. w godz. 14.00 - 18.00 na terenie Domu Młodzieży SOS, przy ul. Jutrzenki 1 odbyły się uroczyste **obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego**, w ramach IV Lubelskich Dni Promujących Zdrowie (plakaty zachęcające do udziału Mieszkańców Miasta Lublin do uczestnictwa w obchodach – 30 sztuk). Organizatorem działania był Dział ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej oraz Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin działające w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie. W trakcie uroczystości wyróżnione rodziny zastępcze otrzymały dyplomy oraz Medale Prezydenta Miasta Lublin. Ponadto został przeprowadzony wykład na temat rodzicielstwa zastępczego. Uroczystość uświetniły występy artystyczne chóru Akademos. Rodziny zastępcze oraz osoby zainteresowane tematyką rodzicielstwa zastępczego mogły skorzystać z poradnictwa dotyczącego rodzicielstwa zastępczego (przekazywano osobom zainteresowanym folder Rodzina zastępcza szansą dla dziecka – 300 sztuk). Na zakończenie obchodów zorganizowano piknik integracyjny dla rodzin zastępczych, usamodzielnionych wychowanków i ich bliskich oraz wszystkich osób zainteresowanych rodzicielstwem

zastępczym, mieszkającym na terenie Miasta Lublin. Podczas części rekreacyjnej odbyły się m. in.: gry, zabawy, konkursy, warsztaty dla dzieci.

W ramach działań informacyjnych i propagujących rodzicielstwo zastępcze wyemitowane zostały audycje radiowe, w których uczestniczyli pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie. Ponadto w ramach promocji rodzicielstwa zastępczego w czerwcowym wydaniu Kuriera Lubelskiego opublikowano artykuł - wywiad z rodziną zastępczą zawodową o charakterze pogotowia rodzinnego pt. „Dla Ciebie zostanę domem, nawet na trochę”.

W roku 2016 do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie zgłosiło się 49 rodzin zamierzających podjąć starania o ustanowienie ich rodzinami zastępczymi, z którymi przeprowadzono 96 spotkań informacyjnych na temat warunków, jakie muszą spełniać kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Zadanie 2. Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych

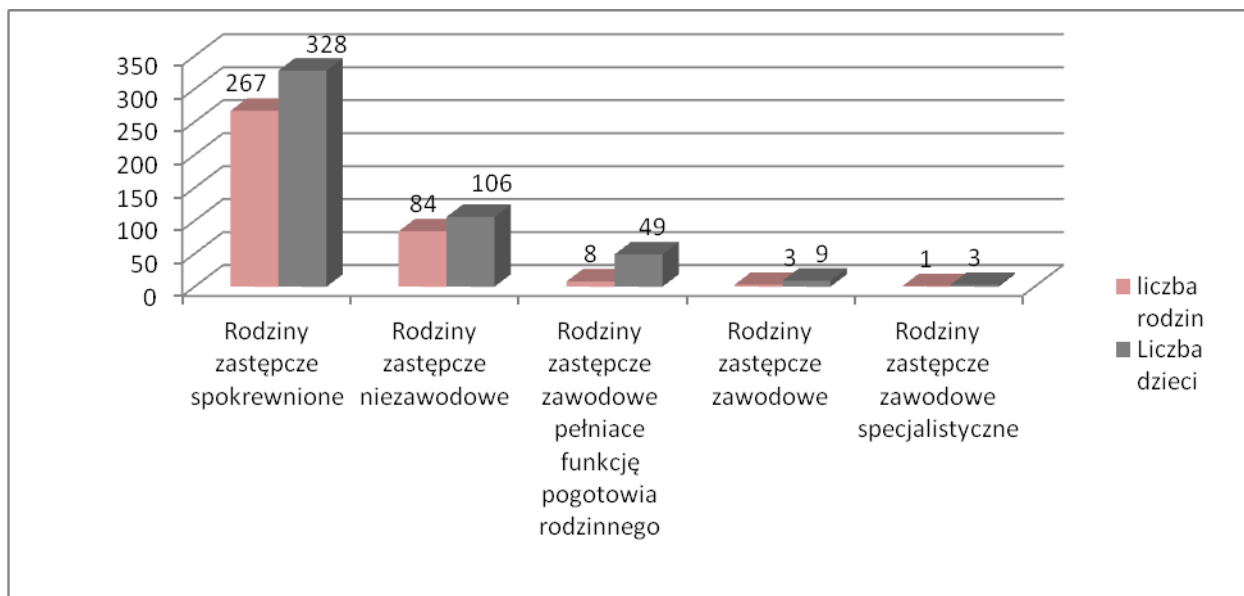
Zapewnienie dzieciom czasowej opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej jest jednym z podstawowych zadań własnych powiatu. System rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin jest rozbudowany i zabezpiecza najważniejsze potrzeby rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych. W trakcie roku 2016 na terenie Miasta Lublin funkcjonowało łącznie **360 rodzin zastępczych**⁷, w których przebywało 495 dzieci (w tym 27 dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością).

Najliczniejszą grupę stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione (267), w których wychowywało się 328 dzieci. Rodzin zastępczych niezawodowych było 84, a pod ich opieką pozostawało 106 dzieci. Ponadto w Mieście Lublin funkcjonowało 8 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (49 dzieci), 3 rodziny zastępcze zawodowe (9 dzieci) oraz 1 rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna (3 dzieci), która z dniem 1 września 2016 r. została rozwiązana.

---

⁷ Trzy rodziny pełniły jednocześnie funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej.

Wykres 1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin i dzieci w nich umieszczone w 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W 2016 r. w ramach limitów rodzin zastępczych zawodowych przekształcono dwie rodziny zastępcze niezawodowe. Z jednej rodziny utworzono rodzinę zastępczą zawodową, która od dnia 10 marca 2016 r. zamieszkała w lokalu wygospodarowanym z zasobów Miasta Lublin. Mieszkanie zostało wyremontowane i przystosowane do potrzeb rodziny. Druga rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna funkcjonowała na terenie Miasta Lublin w okresie od dnia 1 maja 2016 r. do dnia 30 sierpnia 2016 r. Z dniem 1 września 2016 r. rodzina zmieniła miejsce zamieszkania i wyprowadziła się poza Lublin.

Od dnia 1 września 2016 r. funkcjonuje nowa rodzina zastępcza zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego.

Zadanie 3. Kontynuacja procesu kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz kandydatów do prowadzenia rodzinnych domów dziecka i umożliwienie im szkoleń

W 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie kontynuował proces kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz kandydatów do prowadzenia rodzinnych domów dziecka. Komisja ds. kwalifikowania kandydatów odbyła **50 posiedzeń**.

Wynikiem prac Komisji było:

- wydanie 1 skierowania dla 2 kandydatów (1 rodzina) na szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- wydanie 3 zaświadczeń kwalifikacyjnych dla 4 osób (z 3 rodzin) zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, spełnienia warunków, o których mowa w art. 42 oraz posiadania predyspozycji i motywacji do sprawowania pieczy zastępczej⁸,
- sporządzenie 46 protokołów stwierdzających spełnianie przez kandydatów wymogów, o których mowa w art. 42 ust. 1-3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- sporządzenie 15 protokołów dotyczących wstępnej akceptacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka (3 osoby stanowiące rodziny zastępcze, 2 rodziny nie spełniały warunków do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, o której mowa w art. 42 ust. 1-3 ustawy)⁹.

W 2016 roku Ośrodek Adopcyjny w Lublinie (na prośbę MOPR w Lublinie) przeszkolił 3 osoby (3 rodziny zastępcze niezawodowe) oraz 2 kandydatów (1 rodzinę) do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Szkolenie przeprowadzono w terminie 05.05.2016 r. - 06.10.2016 r. na podstawie Programu PRIDE Rodzinna Opieka Zastępcza/Adopcja, w wymiarze 55 godzin szkoleniowych i konsultacji indywidualnych oraz 10 godzin praktyk.

Ośrodek Adopcyjny Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie w 2016 roku przeprowadził sprawy adopcyjne 9 dzieci przebywających w rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. Dwoje dzieci z pogotowia rodzinnego zostało umieszczonych, zgodnie z postanowieniem sadu, w rodzinach adopcyjnych na zasadach preadopcji (sprawy adopcyjne odbyły się w 2017 roku).

---

⁸ Działając na podstawie Zarządzenia nr 56/2013 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie z dn. 10.07.2013r. w sprawie ustalenia procedury kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka przez MOPR w Lublinie.

⁹ Działając na podstawie Zarządzenia nr 196/2015 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie z dn. 31.12.2015r. w sprawie Komisji ds. kwalifikowania do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz ustalenia wzorów dokumentów obowiązujących w postępowaniu dotyczącym kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Zadanie 4. Optymalizacja dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego dla rodzin zastępczych

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne i pedagogiczne) rodziny uzyskują bezpłatnie w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Specjaliści zatrudnieni w Dziale tj. 2 pedagogów i 3 psychologów, świadczyli poradnictwo m. in. na rzecz rodzin zastępczych.

W roku 2016 poradnictwem psychologiczno-pedagogicznym objęto **39 rodzin** zastępczych. Udzielono łącznie 259 porad, w tym: 107 porad psychologicznych, 152 pedagogicznych.

Tematyka porad dotyczyła:

- w ramach poradnictwa psychologicznego: konsekwencji emocjonalnych przyjęcia dziecka do rodziny zastępczej, adaptacji dziecka do nowej sytuacji, współpracy rodziny zastępczej z rodziną naturalną dziecka, sposobów skutecznego komunikowania się w rodzinie, przezwycięzania trudności szkolnych dziecka, poszerzania kompetencji wychowawczych;
- w ramach poradnictwa pedagogicznego: problemów wychowawczych wynikających z historii życia dziecka, kontaktów opiekunów zastępczych z rodziną naturalną dziecka, postaw rodziców zastępczych wobec problemów dziecka, metod wychowawczych stosowanych przez opiekunów zastępczych, kierowania rodzin zastępczych do lekarzy specjalistów, specjalistycznej pomocy psychologicznej i pedagogicznej, udzielania wskazówek o możliwości skierowania dzieci do placówek specjalistycznych i wsparcia dziennego.

Ponadto Pracownicy Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie w 2016 roku prowadzili szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz osób które pełnią już funkcję rodziny zastępczej:

- Szkolenie zgodnie z programem PRIDE Rodzinna Opieka Zastępcza/Adopcja. W szkoleniu uczestniczyło 4 kandydatów (3 rodziny) i 8 osób (5 rodzin), które pełnią już funkcję rodziny zastępczej. Szkolenie obejmowało 55 godzin dydaktycznych oraz 10 godzin praktyki.
- Szkolenie „FAS ma twarz” przeprowadzone w dniu 3 października 2016 r. w siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie przy ul. Hutniczej 1A. Szkolenie prowadzili pracownicy zatrudnieni w MOPR w Lublinie: psycholog oraz koordynator

rodzinnej pieczy zastępczej. Adresatami szkolenia były osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej. W szkoleniu uczestniczyło łącznie 15 osób (z czego: 9 rodzin zastępczych spokrewnionych, 2 rodziny zastępcze niezawodowe, 2 rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, 1 kandydat do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej oraz 1 konkubent osoby stanowiącej rodzinę zastępczą). Podczas szkolenia odbyła się projekcja filmu „FAS ma twarz” (zakupionego ze środków finansowych Ośrodka) oraz przeprowadzono z uczestnikami ankiety oceny szkolenia.

- Szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia przeprowadzone w dniu 3 listopada 2016 r. w siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie przy ul. Poniatowskiego 4. Szkolenie przeprowadził student ostatniego semestru pielęgniarstwa Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Szkolenie było skierowane do rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (odbywało się w ramach spotkania grupy wsparcia). W szkoleniu uczestniczyło 7 osób (6 rodzin). Podczas szkolenia dokonano projekcji filmu „Pierwsza Pomoc” Przedmedyczne zabiegi ratujące życie” (zakupionego ze środków finansowych Ośrodka).

Rodziny zastępcze miały także możliwość skorzystania z bezpłatnych porad prawnych prawnika zatrudnionego w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz były na bieżąco informowane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej lub pracowników socjalnych o możliwości bezpłatnych porad udzielanych przez inne instytucje, organizacje funkcjonujące na terenie Miasta Lublin.

Zgodnie z art. 38a ust. 1 pkt 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizator rodzinnej pieczy zastępczej przekazuje rodzinie zastępczej diagnozę psychofizyczną dziecka. W roku 2016 psychologowie i pedagodzy zatrudnieni w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej, sporządzili łącznie 66 diagnoz psychofizycznych dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. W trosce o rzetelność dokonywanych diagnoz pracownikom (pedagogom i psychologom) zapewniano specjalistyczne szkolenia uprawniające do wykorzystania narzędzia Karta Oceny Rozwoju Psychoruchowego do diagnozy dzieci w wieku od 1. miesiąca do końca 9. roku życia oraz narzędzia diagnostycznego Karta Oceny Zachowania i Emocji dla dzieci w wieku od 1. miesiąca do 16. roku życia. Pracownicy uzyskali certyfikaty pozwalające na wykorzystywanie zakupionych narzędzi służących do diagnoz psychofizycznych dzieci.

Szkolenie przeprowadzono w Warszawie, a certyfikaty zostały wydane przez firmę KomoLOGO Piotr Gruba, ul. Wiejska 21, Niezdrowice z oddziałem w Pszennej 2, która jako jedyna w kraju jest upoważniona do prowadzenia takich szkoleń i wydawania certyfikatów. Szkolenia oraz narzędzia diagnostyczne zostały sfinansowane ze środków Miasta Lublin.

Rodziny zastępcze mają również możliwość korzystania z usług specjalistów zatrudnionych w Specjalistycznej Poradni dla Rodzin MOPR. W 2016 roku Poradnia objęła wsparciem specjalistycznym **21 rodzin** zastępczych.

Zadanie 5. Optymalizacja działań wspierających rodziny zastępcze w formie usług koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2016 r. w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej zatrudnionych było **11 koordynatorów** rodzinnej pieczy zastępczej. Ogółem wydatki na ich zatrudnienie wyniosły **377 544,44 zł**. Na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2016 r. - Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Miasto Lublin pozyskało z budżetu państwa dotację celową w kwocie 105 820,00 zł (co stanowiło 28% całości wydatków) na dofinansowanie wynagrodzeń dla 5 koordynatorów.

Tabela 11. Liczba zatrudnionych koordynatorów oraz wydatki poniesione na ich zatrudnienie w 2016 roku

Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Poniesione wydatki na zatrudnienie koordynatorów w 2016 r,	W tym dofinansowanie kosztów wynagrodzenia koordynatorów w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2016 r. -	Liczba koordynatorów, na których pozyskano środki z Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2016
11 koordynatorów	377 544,44 zł	105 820,00 zł	5 koordynatorów

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W 2016 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej pracowali z **183 rodzinami** zastępczymi, w których umieszczonych było **281 dzieci**. Zakończyli pracę z **27 rodzinami** zastępczymi (w tym ujęto rodziny zastępcze, które w ciągu roku objęły wsparciem pracownicy socjalni). Koordynatorzy odbyli **2 030 wizyt** w środowisku. Uczestniczyli w 470 spotkaniach, w czasie których dokonywano ocen sytuacji dzieci oraz w 61 spotkaniach, na których dokonywano ocen funkcjonowania rodzin zastępczych (na potrzeby tych ocen przygotowali lub uaktualnili 470 informacji o funkcjonowaniu dzieci w rodzinach zastępczych i 61 informacji o rodzinach zastępczych).

Zgodnie z art. 47 ust. 5 ustawy, przygotowano i przesłano do właściwych sądów 284 informacje o całokształcie sytuacji osobistej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz sytuacji rodzin dzieci.

Główne zadania zrealizowane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej polegały na:

- rozpoznawaniu sytuacji i potrzeb dzieci przebywających w rodzinach zastępczych;
- rozpoznawaniu i ocenie jakości wykonywania przez opiekunów zastępczych zadań wynikających ze sprawowanej funkcji;
- motywowaniu i kierowaniu opiekunów zastępczych do skorzystania ze specjalistycznej pomocy (poradni psychologiczno-pedagogicznych, poradni logopedycznych, poradni specjalistycznych i rodzinnych, świetlic środowiskowych, zapewnieniu dzieciom odpowiednich warunków do rozwoju;
- poszukiwaniu pomocy w nauce dla dzieci poprzez kontakt ze świetlicami, wolontariuszami organizacji pozarządowych, poprzez motywowanie opiekunów do zapewnienia dzieciom korepetycji lub udziału w zajęciach wyrównawczych;
- motywowaniu, w wyjątkowych przypadkach, opiekunów zastępczych do zmiany placówek edukacyjnych dzieci na takie, które w sposób optymalny odpowiadałyby ich specjalnym potrzebom;
- motywowaniu dzieci do rozwijania zainteresowań;
- występowaniu do szkół z wnioskami o nadesłanie opinii o sytuacji szkolnej i wychowawczej dzieci oraz informacji o współpracy opiekunów zastępczych z placówkami edukacyjnymi;
- nawiązywaniu, w celu całościowego poznania sytuacji dziecka, kontaktu z jego rodzicami biologicznymi;
- udzielaniu pomocy w sytuacjach trudności wychowawczych sprawianych przez wychowanków;
- udzielaniu wsparcia dorosłym wychowankom rodzin zastępczych, którzy zamieszkują wspólnie z rodzinami zastępczymi objętymi pracą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z racji opieki nad innymi małoletnimi dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej;
- udzielaniu pomocy usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych poprzez pokierowanie ich do odpowiednich instytucji;
- przygotowywaniu i prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną zastępczą.

Zgodnie z art. 77 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie.

Tabela 12. Podwyższanie kwalifikacji zawodowych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 2016 roku

Lp.	Tematyka szkoleń, konferencji oraz warsztatów	Liczba koordynatorów
SZKOLENIA WEWNĘTRZNE		
1	Szkolenie przeprowadzone przez pedagoga zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Szkolenie odbyło się w siedzibie Działu. Tematyka szkolenia dot. potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i indywidualnych możliwości dzieci oraz teorii więzi. Omawiano również indywidualne przypadki wskazane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.	6
2	Szkolenie przeprowadzone przez radcę prawnego MOPR w Lublinie w siedzibie Działu. Tematyka spotkania dot. procedury postępowania alimentacyjnego (art. 38 ustawy) oraz procedury postępowania w sprawie wszczęcia z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej w celu uregulowania jego sytuacji prawnej (omówienie wzoru wniosku – art. 47 ust. 7 ustawy).	7
3	Szkolenie w ramach Programu prewencyjnego dotyczącego przeciwdziałania negatywnym skutkom stresu w pracy – szkolenia dot. mobbingu.	9
4	Szkolenie wstępne w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy	3
5	Szkolenie dotyczące prowadzenia dokumentacji i aspektów prawnych dotyczących pieczy zastępczej, przeprowadzone w siedzibie Działu przez pedagoga pracującego w Dziale.	8
6	Szkolenie przeprowadzone przez pedagoga Działu w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych, temat szkolenia „Wzmacnianie więzi z rodziną biologiczną”.	9
7	Szkolenie „Zrozumieć dziecko z FAS” przeprowadzone w siedzibie Działu przez zatrudnionych w Dziale psychologów. Podczas szkolenia wyświetlono film „Fas ma twarz” zakupiony ze środków MOPR w Lublinie.	8
8	Szkolenie „5 kompetencji opiekuna i rola rodziny biologicznej w życiu dziecka” przeprowadzone w siedzibie sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	8
9	Szkolenie „Praca zespołowa dla zapewnienia dziecku stabilizacji życiowej” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	7
10	Szkolenie „Więź a rozwój dziecka” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	6
11	Szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia przeprowadzone przez pracownika Działu (studenta ostatniego semestru pielęgniarstwa Wyższej	7

	Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie). Szkolenie przeprowadzono w siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	
12	Szkolenie „Opiekun nauczycielem więzi” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale.	5
SPOTKANIA KONSULTACYJNE		
1	Spotkanie konsultacyjne z psychologiem ze Specjalistycznej Poradni Wczesnej Diagnostyki i Rehabilitacji zorganizowane dla pracowników Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Spotkania organizowane w siedzibie Działu. Tematem spotkania była analiza indywidualnych przypadków rodzin z którymi współpracują pracownicy Działu.	2
SZKOLENIA ZEWNĘTRZNE		
1	Szkolenie „Konflikt!? Nie – Dziękuję. Wybieram Mediację” zorganizowane przez Polskie Centrum Mediacji Oddział w Lublinie z zakresu właściwej komunikacji oraz technik mediacyjnych.	4
2	Szkolenie pod nazwą „Mediacja w tworzeniu płaszczyzn porozumienia dla osób w trudnych sytuacjach życiowych” zorganizowane przez Regionalne Stowarzyszenie Mediatorów i Prawników z siedzibą w Lublinie z zakresu właściwej komunikacji oraz technik mediacyjnych.	1
3	Szkolenie z zakresu zapobiegania, przygotowania i reagowania na wypadek sytuacji kryzysowej na terenie instytucji publicznej zorganizowane przez Centrum Szkoleń Specjalistycznych.	7
WARSZATY		
1	Warsztat ekspertów opieki – Problemy rodzin migrantów przeprowadzony w ramach międzynarodowego projektu realizowanego na UMCS w Zakładzie Socjologii w celu wzmocnienia merytorycznych podstaw tworzonego modelu wsparcia społecznego.	3
2	Doskonalenie warsztatu w zakresie pracy asystenta rodziny poprzez edukację prawną oraz rozwijanie kompetencji w zakresie pracy z osobą doświadczającą przemocy” zorganizowane przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie w ramach Kampanii 16 Dni Akcji Przeciw Przemocy ze względu na płeć.	4

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 6. Wzmacnianie wsparcia dla rodzin zastępczych poprzez świadczenie usług przez rodziny pomocowe

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na ich wniosek, są wspierane przez rodziny pomocowe. Pomoc ta ma charakter tymczasowy, a podstawą umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej jest umowa zawarta między starostą a rodziną pomocową.

Rodziną pomocową może zostać:

- rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka;

- małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej.

Rodziny takie, na mocy art. 73 ustawy, sprawują czasowo opiekę nad dzieckiem w szczególności w okresie niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu, czy też w sytuacji wystąpienia nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie.

W okresie od stycznia do grudnia 2016 r. podpisano **5 umów** o pełnienie funkcji rodziny pomocowej oraz wypłacono 9 wynagrodzeń dla rodzin pomocowych (4 umowy zostały zawarte w miesiącu grudniu 2015 r. - wypłata wynagrodzeń nastąpiła w roku 2016) w łącznej kwocie **4 923,42 zł**. Terminy realizacji 3 umów obejmowały przełom 2015 i 2016 r., jedna rodzina miała termin realizacji umowy w 2016 r. W okresie sprawozdawczym opieką rodzin pomocowych zostało objętych **14 dzieci**.

Zgodnie z art. 57 ust. 1a, ustawy w przypadku, gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, na wniosek rodziny zastępczej, zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. W okresie sprawozdawczym podpisano 2 umowy o świadczenie usług polegających na pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, w wymiarze nie wyższym niż 40 godzin. Umowy dotyczyły 3 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w których na dzień podpisania umowy przebywało powyżej 3 dzieci. Stawka za 1 godzinę usług wynosiła 10,00 zł brutto. Wynagrodzenie dla 3 osób zatrudnionych zgodnie z art. 57 ustawy (2 umowy podpisane w 2015 r.), wyniosło łącznie 6 785,08 zł.

Zadanie 7. Kontynuowanie prowadzenia grupy wsparcia dla rodzin zastępczych zawodowych

W 2016 roku w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie prowadzono grupę wsparcia dla rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. Grupa wsparcia odbyła 9 spotkań, w których uczestniczyło 7 rodzin. Planowane jest kontynuowanie grupy wsparcia w latach kolejnych.

System rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin jest rozbudowany i zabezpiecza najważniejsze potrzeby rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych.

Biorąc pod uwagę zadania wynikające z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wzrastającą liczbę dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, wskazane jest systematyczne zwiększanie liczby niezawodowych rodzin zastępczych i zawodowych rodzin zastępczych.

Jednym z priorytetowych zadań ujętych w programie było promowanie idei rodzicielstwa zastępczego. W roku 2016 podejmowane były działania w zakresie tworzenia i rozwijania systemu rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności poprzez działania informacyjne w zakresie pozyskiwania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, udzielania specjalistycznego wsparcia funkcjonującym rodzinom zastępczym i ich wychowankom, podnoszenie kompetencji rodzin zastępczych, poprzez stworzenie możliwości udziału w szkoleniach oraz grupie wsparcia dla rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

CEL 2. OPTYMALIZACJA SYSTEMU INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Cel ten był realizowany był w ramach trzech zadań:

1. Reorganizacja oraz modernizacja istniejącej bazy placówek adekwatnie do potrzeb i zmieniających się wymogów ustawowych;
2. Inicjowanie i wypracowywanie efektywnych form pracy z rodzinami biologicznymi dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
3. Organizowanie innowacyjnych form aktywizacji dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Zadania w ramach powyższego celu realizowane były w szczególności przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 14. Wskaźniki ilościowe realizacji zadań w ramach celu 2

l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba zreorganizowanych placówek opiekuńczo-wychowawczych	0
2.	Liczba modernizacji dokonanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	4
3.	Liczba działań podjętych w ramach rozwoju współpracy między rodzinami biologicznymi dzieci przebywających w pieczy zastępczej a pracownikami placówek opiekuńczo-wychowawczych	16
4.	Liczba dzieci powracających z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodzin biologicznych	30
5.	Liczba zorganizowanych form aktywizacji wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	10

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 1. Reorganizacja oraz modernizacja istniejącej bazy placówek adekwatnie do potrzeb i zmieniających się wymogów ustawowych

Zgodnie z art. 93 ustawy, instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. Prowadzenie regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego należy do zadań samorządu województwa.

Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie Miasta Lublin jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej.¹⁰

Zgodnie z art. 101 ustawy, placówka opiekuńczo-wychowawcza może być prowadzona, jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu:

- socjalizacyjnego;
- interwencyjnego¹¹;
- specjalistyczno-terapeutycznego¹²;
- rodzinnego¹³.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza może łączyć zadania placówek typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno-terapeutycznego.

W 2016 roku w Lublinie funkcjonowało **17 placówek opiekuńczo-wychowawczych**.

Były to:

- 3 placówki socjalizacyjne,
- 3 placówki rodzinne,
- 1 interwencyjna,
- 10 łączących funkcję placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej.

---

¹⁰ **Art. 93** ust. 4 ustawy: „Placówka opiekuńczo-wychowawcza:

- 1) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;
- 2) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- 3) umożliwi kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- 4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- 5) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- 6) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;
- 7) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.”

Wszystkie typy placówek opiekuńczo - wychowawczych wykonują powyższe zadania, ponadto placówki typu interwencyjnego, specjalistyczno – terapeutycznego, rodzinnego realizują dodatkowe zadania opisane w dalszej części przypisu.

¹¹ **Art. 103.**”Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki”

¹² **Art. 105.** „Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności:

- 1) legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 2) wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii;
- 3) wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.”

¹³ **Art. 102.** „Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego:

- 1) wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się;
- 2) umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu;
- 3) współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny.”

Miasto Lublin prowadziło 13 placówek (1 socjalizacyjną, 1 rodzinną, 10 łączących funkcje socjalizacyjną i interwencyjną oraz 1 interwencyjną). Na podstawie umowy zlecającej podmiotom pozarządowym ich prowadzenie, działały 4 placówki – 2 socjalizacyjne (Dom im. Matki Weroniki, Dom Młodzieży SOS) i 2 typu rodzinnego (Rodzinny Dom im. św. Dominika, Rodzinny Dom im. Serca Jezusa). Ponieważ z końcem marca 2016 roku wygasła umowa dotycząca prowadzenia Rodzinnego Domu im. Serca Jezusa, w pierwszym kwartale 2016 roku został przeprowadzony konkurs ofert na realizację zadania publicznego z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego na terenie Miasta Lublin w okresie od dnia 1 kwietnia 2016 roku do dnia 31 marca 2018 roku. Obecnie cztery umowy zlecające podmiotom pozarządowym prowadzenie w Lublinie placówek opiekuńczo-wychowawczych obowiązują do 31 marca 2018 roku.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze dysponowały łącznie **256 miejscami**. W ciągu 2016 roku umieszczonych było w nich 342 dzieci (w tym 274 dzieci w placówkach prowadzonych przez Miasto Lublin). Z pośród podopiecznych placówek 125 pochodziło spoza Lublina.

W 2016 roku wysokość dofinansowania funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych działających na zlecenie Miasta Lublin wyniosła **1 706 669,18 zł** (w tym, 904 745,68 zł dofinansowanie wydatków na utrzymanie 33 dzieci pochodzących z innych powiatów).

Tabela 11. Placówki opiekuńczo-wychowawcze na terenie Miasta Lublin w 2016 roku

Placówki opiekuńczo – wychowawcze			Prowadzone przez Miasto Lublin				Działające na zlecenie Miasta Lublin		
			Liczba miejsc 31.12.16		Liczba dzieci korzystających w 2016		Liczba miejsc 31.12.16	Liczba dzieci korzystających w 2016	
			ogółem	interw.	ogółem	w tym spoza Lublina		ogółem	w tym spoza Lublina
opiekuńczo – wychowawcze	socjalizacyjne	Dom Dziecka im. Janusza Korczaka	30		36	7			
		Dom Młodzieży SOS							
		Dom im. Matki Weroniki					44	48	26
	rodzinne	Rodziny Dom Dziecka	8		8				
		Rodziny Dom im. Serca Jezusa							
		Rodziny Dom im. św. Dominika					16	20	7
yjne i interwen	Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka I	128	31	158	50				
	Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka II								

	Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka III							
	Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka IV							
	Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka V							
	Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka VI							
	Dom Rodzinny Nr 1							
	Dom Rodzinny Nr 2							
	Dom Rodzinny Nr 3							
	Dom Rodzinny Nr 4							
interwencyjna	Pogotowie Opiekuńcze	30	30	72	35			
Razem placówki opiekuńczo - wychowawcze		196	61	274	92	60	68	33

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące w Lublinie spełniają obecnie obowiązujące standardy. Do 1 stycznia 2021 roku dwie placówki (Dom Dziecka im. Janusza Korczaka oraz Pogotowie Opiekuńcze) będą wymagały reorganizacji ze względu na liczbę miejsc. Docelowo w placówce opiekuńczo-wychowawczej nie może być umieszczonych więcej niż 14 dzieci.

W celu dostosowania placówek opiekuńczo-wychowawczych do potrzeb i zmieniających się wymogów ustawowych w 2016 roku dokonano modernizacji w 11 placówkach.

1. Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze – Rodzinka I – VI
  - remont łazienek - wymiana armatury,
  - wymiana podłóg w pokojach sypialnych i salonach (RI-RII).
2. Dom Dziecka im. J. Korczaka
  - wymiana bram garażowych – 3 szt,
  - wymiana okien – 2 szt.
3. Pogotowie Opiekuńcze
  - modernizacja korytarza, klatki schodowej, głównego wejścia do budynku, likwidacja okładziny ścian z boazerii, poszerzenie drzwi wejściowych, położenie płytek gresowych na korytarzu.
4. Dom im. Matki Weroniki

- remont pokoi wychowanek – malowanie ścian, wymiana wyposażenia (meble, dodatki).
- 5. Dom Rodzinny Nr 1 i Dom Rodzinny Nr 3
  - ocieplenie przyziemia, wymiana ogrodzenia frontowego, zagospodarowanie działki,
  - wymiana pieca centralnego ogrzewania,
  - modernizacja lokalu pozyskanego od Miasta Lublin na potrzeby Centrum Administracyjnego i placówek wykorzystywanego do spotkań indywidualnych i grupowych i prowadzenia składnicy akt.

Zadanie 2. Inicjowanie i wypracowywanie efektywnych form pracy z rodzinami biologicznymi dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

W celu inicjowania i wypracowywania efektywnych form pracy z rodzinami biologicznymi dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych podejmowano następujące działania:

- diagnozowano sytuację rodzin biologicznych wychowanków, pozyskiwano informacje z ośrodków pomocy społecznej i innych instytucji w miejscach zamieszkania rodzin;
- wypracowano zasady współpracy dotyczące obowiązku pozostawania rodziców w stałym kontakcie z pracownikami placówki;
- ustalano wspólny plan oddziaływań wychowawczych wobec dziecka;
- urlopowano dzieci do rodzin biologicznych za zgodą sądu rodzinnego i dyrektora placówki;
- zapraszano rodziny do uczestnictwa w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka;
- uczestniczono w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka;
- wizytowano środowisko rodzinne dziecka, odwiedzano rodziny w miejscu ich zamieszkania, wspierano rodziców w sytuacjach wymagających pomocy;
- edukowano i udzielano porad psychologiczno-pedagogicznych w zakresie potrzeb rozwojowych dziecka, metod i technik wychowawczych, budowania wspólnoty rodzinnej, rytuałów życia codziennego, wspólnego spędzania czasu;
- oddziaływano mediacyjnie w sytuacjach konfliktu: rodzic – dziecko;
- udzielano informacji dot. pomocy dostępnej w środowisku (w zakresie leczenia uzależnień, interwencji kryzysowej, wzmacniania kompetencji poprzez udział

w szkole dla rodziców, grupach wsparcia, programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie, grupy AA etc);

- interpretowano postanowienia sądowe, opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych;
- udzielano pomocy w przygotowaniu pism do poradni, sądów, wyszukiwano informacji dot. świadczeń medycznych;
- zachęcano i motywowano do podejmowania działań zmierzających do poprawy sytuacji rodzin (materialno-bytowej, zdrowotnej, zawodowej) oraz funkcjonowania społecznego;
- dostarczano rodzicom bieżących informacji o rozwoju i osiągnięciach dziecka, aktualnej sytuacji dziecka, problemach i trudnościach w funkcjonowaniu;
- umożliwiano rodzicom kontakty z dziećmi (osobiste, telefoniczne, listowne);
- angażowano rodziców do udziału w życiu dziecka (wydarzenia szkolne, uroczystości ważne dla dziecka – urodziny, chrzest, pierwsza komunia, pomoc w nauce, wizyty lekarskie etc.).

Art. 3 ust. 1. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. 2016 poz. 575 z późn. zm.) o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec swoich dzieci w szczególności przez działania specjalistów, które mają doprowadzić do odzyskania przez rodzinę zdolności prawidłowego funkcjonowania. Jeżeli działania nie zostaną podjęte w odpowiednim czasie i dzieci zostaną odseparowane od swoich rodziców, należy objąć rodzinę odpowiednią pomocą, aby dzieci miały kontakt ze swoimi rodzicami biologicznymi, a w rezultacie mogły powrócić do swoich rodzin naturalnych.

W 2016 roku z pieczy instytucjonalnej do swoich rodzin biologicznych powróciło **30 dzieci**

- 2 dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 19 dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego,
- 9 dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego.

Zadanie 3. Organizowanie innowacyjnych form aktywizacji dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

W ramach organizowania innowacyjnych form aktywizacji dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2016 roku placówki organizowały m.in.

zajęcia rozwijające zainteresowania, zajęcia sportowe, muzyczne, wyjścia do kina, teatru, na koncerty, kursy doszkalające oraz wypoczynek wakacyjny.

W 2016 roku placówki opiekuńczo wychowawcze w ramach 10 form aktywizacji zorganizowały dla wychowanków następujące działania:

1. Udział w projektach realizowanych przez podmioty zewnętrzne:

- Fundacja Inicjatyw Menedżerskich: „Start w dorosłość – to nie takie trudne” - 25 usamodzielnianych wychowanków z 4 placówek,
- Fundacja Inicjatyw Menedżerskich: „Dobre wsparcie na starcie” - 14 usamodzielnianych wychowanków z 4 placówek,
- Fundacja Inicjatyw Menedżerskich: „Pewnie w dorosłość” - 2 wychowanków z jednej placówki,
- współpraca z Fundacją Ocean Marzeń – rejs po jeziorach mazurskich dla 1 wychowanka,
- ogólnopolski projekt badawczy ABC Żywienia prowadzony przez Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie – 10 wychowanków z jednej placówki,
- szkolenia przeprowadzone przez studentów z Międzynarodowego Stowarzyszenia Studentów Medycyny IFMSA – Poland Oddział Lublin – wychowankowie z jednej placówki,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci „Zarembiaczy” przy Domu Dziecka im. Ewy Szelburg-Zarembiny w Lublinie: „Teatr Zarembiaczy 5” – wychowankowie z 4 placówek.

2. Udział w projektach realizowanych przez placówkę:

- „Weekendy z Montessori I i II” - 8 wychowanków z jednej placówki,
- „Jestem, czuję, potrafię II” - 5 wychowanków z jednej placówki,
- „W zdrowym ciele zdrowy duch” - 4 placówki,
- „Jestem samodzielny” - 4 placówki,
- wolontariat rodzinny i studencki – 4 placówki,
- „Najpierw dziecko” - jedna placówka,
- „Zdrowo i sportowo” - jedna placówka,
- „Uwierzyć w siebie – pierwsza runda” - jedna placówka,
- „Jak poprawić zdrowie, po turnusie chłopiec z Ducha Ci to powie” - jedna placówka,
- „Tysiąc w rozumie” - 4 placówki.

3. Udział w zajęciach edukacyjnych i rozwijających zainteresowania:

- kurs prawa jazdy kat. B – 8 wychowanków z 3 placówek,
- kurs operatora wózka widłowego – 1 wychowanek,
- kurs wychowawcy kolonijnego – 1 wychowanek,
- nauka języków obcych (język angielski, język włoski, język hiszpański, język francuski) – wychowankowie z 3 placówek,
- zajęcia rozwijające zainteresowania i warsztaty teatralne, taneczne, muzyczne, plastyczne, fotograficzne, pszczelarskie – wszystkie placówki,
- zawody i warsztaty wędkarskie – wychowankowie z 4 placówek,
- konkursy czytelnicze, plastyczne – wychowankowie z 10 placówek.

4. Udział w wydarzeniach kulturalnych (kino, teatr, filharmonia):

- udział w koncertach Familijnych w Filharmonii Lubelskiej – wychowankowie z 8 placówek,
- wyjścia do kina, teatru, na koncerty – wszystkie placówki,
- udział w zajęciach organizowanych przez Dzielnicowy Dom Kultury „Bronowice” i Miejską Biblioteką Publiczną im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie – łącznie 42. wychowanków z jednej placówki,
- uczestnictwo w imprezach organizowanych przez Galerię „Labirynt” – 6 wychowanków z jednej placówki.

5. Udział w treningach, wydarzeniach, rozgrywkach i imprezach sportowych:

- Turniej tenisa stołowego o puchar Starosty w Przybysławicach – 6 wychowanków z jednej placówki,
- Turnieje: warcaby, sztuki walki, piłka nożna, tenis stołowy, tenis ziemny – wychowankowie z 5 placówek,
- zawody zapaśnicze miejskie i ogólnopolskie – 2 wychowanków z jednej placówki,
- nauka jazdy konnej i nauka karate tradycyjnego – wychowankowie z jednej placówki.

6. Udział w zajęciach specjalistycznych i programach profilaktyczno-interwencyjnych (terapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych, logopedycznych):

- uczestnictwo w programie z profilaktyki uzależnień „Młodość bez narkotyków” – wychowankowie z jednej placówki,
- zajęcia socjoterapeutyczne – wychowankowie z 7 placówek,
- udział w arteterapii – wychowankowie z 2 placówek,

- udział w zajęciach logopedycznych – wychowankowie z jednej placówki,;
  - udział w terapii sensorycznej w Centrum Terapii Integracji Sensorycznej „Niedźwiadek” - wychowankowie z 2 placówek,
  - udział w zajęciach psychoprofilaktycznych – wychowankowie z 2 placówek.
7. Udział w programach z zakresu edukacji zdrowotnej i profilaktyki chorób nowotworowych – wychowankowie z jednej placówki:
- „WZW – Wygraj Zdrową Wątrobę” – zagrożenia wynikające z zakażenia wirusami HAV, HBV, HCV.
  - „Dotykaj swoich piersi” – profilaktyka raka piersi i samobadania,
  - „Pierwsza wizyta u ginekologa” – przygotowanie i przebieg wizyty u lekarza specjalisty, choroby przenoszone drogą płciową, metody antykoncepcji,
  - „Męskie sprawy” – samobadanie i profilaktyka chorób nowotworowych, metody antykoncepcji,
  - HIV/AIDS oraz inne choroby przenoszone drogą płciową” – drogi zakażenia wirusem.
8. Udział w zorganizowanych formach wypoczynku letniego i zimowego oraz wycieczkach turystycznych, rajdach, spływach kajakowych:
- wypoczynek letni i zimowy krajowy i zagraniczny (półkolonie, kolonie, zimowiska, obozy) – wszystkie placówki,
  - wyjścia, wyjazdy i wycieczki turystyczne, pielgrzymki piesze, rajdy piesze i rowerowe, spływy kajakowe – wszystkie placówki.
9. Organizacja i udział w spotkaniach okolicznościowych i świętach np. urodziny, imieniny, pierwsze komunie, chrzty, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki, Dzień Ojca, spotkanie wielkanocne, spotkanie wigilijne, Dzień Dziecka, Mikołajki, Andrzejkki, święta narodowe – wszystkie placówki.
10. Wolontariat rodzinny, studencki – angażowanie wychowanków do podejmowania różnych aktywności, wsparcie w codziennych sytuacjach, pomoc w nauce – wszystkie placówki.

W ciągu całego 2016 roku prowadzono wielowymiarowe działania w celu optymalizacji systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej. Prowadzono pracę z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonymi w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w efekcie czego do swoich rodzin powróciło 30 dzieci. Dzieci i młodzież przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych mogły skorzystać z innowacyjnych form aktywizacji,

pozwalającej na rozwijanie zainteresowań, podnoszenie edukacji społecznej oraz sprawności fizycznej. Uwzględniając istniejące potrzeby w zakresie zapewnienia pieczy zastępczej dzieciom o indywidualnych potrzebach rozważana jest możliwość utworzenia w ramach reorganizacji Pogotowia Opiekuńczego w Lublinie, placówki opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego. W następnych latach planowana jest również dalsza modernizacja pozwalająca na dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do potrzeb zmieniających się wymogów ustawowych.

CEL 3. DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA PROCESU USAMODZIELNIANIA WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

Cel realizowany był przez następujące zadania:

1. Kontynuacja działań na rzecz wyrównywania szans usamodzielniającym się wychowankom poprzez objęcie ich pomocą finansową, psychologiczną, prawną oraz pomocą w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i w uzyskaniu zatrudnienia.

2. Utrzymanie na poziomie roku 2015 liczby mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych (7 mieszkań dla 25 mieszkańców) oraz zapewnienie środków finansowych na ich funkcjonowanie.

3. Zapewnienie wsparcia umożliwiającego usamodzielniającym się wychowankom określenie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym zakup i wykorzystanie innowacyjnego oprogramowania komputerowego, związanego z poradnictwem zawodowym i planowaniem kariery.

4. Kontynuacja polityki informacyjnej w obszarze usamodzielnienia, rozpowszechnianie wiedzy w tym zakresie poprzez publikacje, bieżące aktualizowanie strony internetowej, a także cykliczne spotkania z osobami, których proces usamodzielnienia dotyczy.

5. Propagowanie idei wolontariatu wśród wychowanków i tworzenia grup wsparcia.

Zadania realizowane były przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Wydział Spraw Mieszkaniowych Urzędu Miasta Lublin, Miejski Urząd Pracy w Lublinie oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Tabela nr 15. Wskaźniki ilościowe w ramach realizacji celu 3

l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba wychowanków objętych indywidualnymi programami usamodzielnienia (w tym liczba programów zrealizowanych)	501wychowanków/ 44 zrealizowanych programów
2.	Liczba wypłaconych świadczeń usamodzielniającym się wychowankom	1558
3.	Liczba udzielonych osobom usamodzielnianym porad prawnych i psychologicznych	184
4.	Liczba udzielonych osobom usamodzielnianym porad w zakresie określenia ścieżki edukacyjno-zawodowej	25
5.	Liczba osób, które zdobyły lub podwyższyły kwalifikacje zawodowe	83

5.	Liczba osób usamodzielnianych, które skorzystały z możliwości wsparcia w postaci pobytu w mieszkaniu chronionym	31
7.	Liczba wizyt w mieszkaniach chronionych pracownika socjalnego odpowiedzialnego za ich prawidłowe funkcjonowanie	622
8.	Liczba spotkań informacyjnych z młodzieżą przebywającą w pieczy zastępczej w celu zapoznania z wymogami formalno-prawnymi procesu usamodzielnienia	49
9.	Liczba spotkań informacyjnych z wychowawcami placówek opiekuńczo-wychowawczych i koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej w celu zapoznania z wymogami formalno-prawnymi procesu usamodzielnienia	22
10.	Liczba zaangażowanych wolontariuszy	23
11.	Liczba grup wsparcia (samopomocowych)	0
12.	Liczba zaktualizowanych poradników skierowanych do usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 1. Kontynuacja działań na rzecz wyrównywania szans usamodzielniającym się wychowankom poprzez objęcie ich pomocą finansową, psychologiczną, prawną oraz pomocą w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i w uzyskaniu zatrudnienia

Zgodnie z art. 140 ust. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwanej dalej „osobą usamodzielnianą”, przyznaje się pomoc na:

- kontynuowanie nauki,
- usamodzielnienie,
- zagospodarowanie.

Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- zatrudnienia.

Pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie w roku 2016 znajdowało się łącznie **564** usamodzielnianych wychowanków, z czego:

- **317** wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej¹⁴,
- **247** wychowanków z **69** placówek¹⁵.

¹⁴ Uwzględniono wychowanków zarówno pochodzących, osiedlających się, jak i zamieszkujących w Mieście Lublin.

Spośród 564 osób w stosunku, do których wszczęto proces usamodzielnienia, na dzień 31 grudnia 2016 r.:

- 200 osób pozostawało w opiece zastępczej (127 osób w rodzinach zastępczych i 73 w placówkach);
- 364 osoby opuściły rodzinę zastępczą lub placówkę (190 wychowanków z rodzin zastępczych, 174 wychowanków z placówek).

W 2016 roku w proces usamodzielnienia weszło **91** wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- 41 wychowanków z rodzin zastępczych,
- 50 wychowanków z placówek.

W 2016 roku 72 osoby po osiągnięciu pełnoletności opuściły rodziny zastępcze lub placówki (30 wychowanków opuściło rodziny zastępcze oraz 42 wychowanków opuściło placówki).

Spośród 317 usamodzielniających się wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, większość pochodzi ze spokrewnionych rodzin zastępczych (224 osoby). W rodzinnym domu dziecka (art. 39 ust. 1 pkt 2, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) przebywa 1 osoba, 9 osób opuściło rodziny zastępcze niespokrewnione (osoby, które opuściły rodzinę zastępczą przed dniem 1.01.2012 r.), 76 osób pochodzi z niezawodowych rodzin zastępczych, a 7 z rodzin zawodowych.

Spośród 247 będących w procesie usamodzielnienia wychowanków placówek, najwięcej osób – 198 - to wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu: socjalizacyjnego, rodzinnego i interwencyjnego (z 37 placówek, w tym 13 w Lublinie). Kolejną grupą są wychowankowie opuszczający młodzieżowe ośrodki wychowawcze. W 2016 roku usamodzielniali się wychowankowie z 22 młodzieżowych ośrodków wychowawczych (34 osoby). Pozostali wychowankowie rekrutowali się z 8 zakładów poprawczych (13 osób), z 1 schroniska dla nieletnich (1 osoba) oraz z 1 młodzieżowego ośrodka socjoterapii (1 osoba).

W 2016 roku 223 osobom usamodzielnianym (61,26% ogółu usamodzielnianych, którzy opuścili rodziny zastępcze lub placówki) przyznano decyzją przynajmniej jedno świadczenie w ramach pomocy w usamodzielnieniu, z tego:

---

¹⁵ Z czego 49 osób to wychowankowie z 32 placówek, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

- 135 osobom z rodzin zastępczych (71,05% ogółu usamodzielnianych wychowanków, którzy opuścili rodziny zastępcze),
- 88 osobom z placówek (50,57% ogółu usamodzielnianych wychowanków, którzy opuścili placówki).

Łącznie wydatki na świadczenia dla usamodzielniających się wychowanków tj. pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie w formie rzeczowej, usamodzielnienie, wyniosły w 2016 roku **1 087 739,62 zł**.

Tabela 16. Świadczenia wypłacone w ramach wsparcia w usamodzielnieniu w 2016 r.

Rodzaj świadczenia (pieniężnego)	Osoby usamodzielniane					
	z rodzinnej pieczy zastępczej			z placówek		
	Liczba		Kwota	Liczba		Kwota
	świadczeń wypłaconych	osób		świadczeń wypłaconych	osób	
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	24	24	120 321,00	15	15	91 506,00
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				4	4	18 942,00
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	1003	113	495 399,24	569	75	284 444,38
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				107	17	55 276,20
Pomoc na zagospodarowanie	28	28	54 558,00	19	19	41 511,00
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				5	5	13 776,00
Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	X	2	X	X	9	X
Pomoc w uzyskaniu warunków mieszkaniowych	X	18	X	X	30	X
Łącznie			670 278,24	Łącznie		417 461,38
Łącznie wydatki na usamodzielnienia			1 087 739,62 zł			

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 2. Utrzymanie na poziomie roku 2015 liczby mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych (7 mieszkań dla 25 mieszkańców) oraz zapewnienie środków finansowych na ich funkcjonowanie

Bardzo ważną formą wsparcia w usamodzielnieniu wychowanków są mieszkania chronione. Mieszkanie chronione jest formą pomocy przygotowującą osoby usamodzielniane, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia oraz integracji

ze społecznością lokalną. Miasto Lublin w roku 2016 dysponowało **7 mieszkaniem chronionymi** (25 miejsc). W ciągu całego 2016 r. z pomocy w formie pobytu w mieszkaniu chronionym skorzystało **31 osób** (20 z placówek, 11 z rodzin zastępczych).

Tabela 17. Mieszkania chronione dla usamodzielnianych wychowanków

Rodzaj świadczenia (niepieniężnego) pobyt w mieszkaniu chronionym na terenie Lublina	Osoby usamodzielniane – mieszkańcy zamieszkujący w mieszkaniach chronionych prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie				
	z rodzinnej pieczy zastępczej		z placówek		
	liczba mieszkańców korzystających w ciągu okresu sprawozdawczego	liczba mieszkańców (stan na dzień 31.12.2016 r.).	liczba mieszkańców korzystających w ciągu okresu sprawozdawczego	liczba mieszkańców (stan na dzień 31.12.2016 r.)	
ul. Mireckiego (1 miejsce) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	1	1	0	0	
ul. Mireckiego (1 miejsce) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	0	0	1	1	
ul. Mireckiego (2 miejsca) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	0	0	2	2	
ul. Ogrodowa (6 miejsc) Uruchomiono: 01.01.2005 r.	5	2	5	4	
ul. Staszica (5 miejsc) Uruchomiono: 01.10.2010 r.	1	1	6	4	
ul. Wyżyna 16/25 (5 miejsc) Uruchomiono: 01.07.2013 r.	2	1	4	3	
ul. Wyżyna (5 miejsc) Uruchomiono: 01.01.2013 r.	2	1	2	1	
Łączna liczba osób, która skorzystała z pobytu w mieszkaniu chronionym					
Stan na dzień 31.12.2016r.	11	6	20	15	
Ilość mieszkań					7
Ilość miejsc					25

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Pobyt w mieszkaniu chronionym jest odpłatny. Odpłatność jest ponoszona przez mieszkańców zgodnie z Uchwałą Nr 850/XXXIII/2013 Rady Miasta Lublin z dnia 5 września 2013 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych realizujących zadania własne Gminy Lublin – miasta na prawach powiatu (Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 17 września 2013 r. poz. 3912, ze zm.) i jest uzależniona od sytuacji dochodowej osoby usamodzielnianej oraz kosztów utrzymania mieszkania.

W 2016 r. na konto dochodowe Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie z tytułu odpłatności mieszkańców za pobyt w mieszkaniach chronionych wpłynęła łączna kwota **21 165,81 zł**, co stanowiło 23,3% kosztów utrzymania mieszkań chronionych ponoszonych przez Miasto Lublin.

Tabela 18. Wydatki związane z prowadzeniem mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków w 2016 roku

Lp.	Paragraf	Poniesione wydatki
1.	§ 4210 – materiały	13 757,56 zł
2.	§ 4260 – zakup energii	29 961,86 zł
3.	§ 4270 – zakup usług remontowych	6 447,15 zł
4.	§ 4300 – zakup usług pozostałych	7 531,20 zł
5.	§ 4360 – usługi telekomunikacyjne	3 280,56 zł
6.	§ 4400 – opłaty czynszowe	27 759,43 zł
7.	§ 4520 – opłaty na rzecz budżetu	2 033,00 zł
SUMA		90 770,76 zł

Źródło: opracowanie własne MOPR Lublin

Wydatki związane z prowadzeniem mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków przedstawiono w tabeli Nr 18. Łącznie wyniosły one 90 770, 76 zł.

Zadanie 3. Zapewnienie wsparcia umożliwiającego usamodzielniającym się wychowankom, określenie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym zakup i wykorzystanie innowacyjnego oprogramowania komputerowego, związanego z poradnictwem zawodowym i planowaniem kariery

Aktywizowanie młodzieży w kierunku zdobycia lub podniesienia kwalifikacji (nabycia nowych umiejętności) jest istotnym działaniem prowadzonym przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w ramach tworzonego sprawnego systemu usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Dotychczas realizowane działania w tym zakresie zwiększają szanse młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym na podjęcie zatrudnienia.

W 2016 r. osoby, które opuściły pieczę zastępczą oraz placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej były informowane o projektach realizowanych na terenie Lublina. Wszystkie projekty były skierowane do osób, które nie uczyły się w systemie dziennym, nie były zatrudnione oraz opuściły placówkę lub rodzinę zastępczą nie dłużej niż 12 miesięcy przed przystąpieniem do projektu. Informacje w tej sprawie przekazano 19 osobom, które spełniały jednocześnie wszystkie warunki. Osoby usamodzielniane w ramach projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, miały możliwość uczestnictwa w poradnictwie zawodowym, ukończenia różnego rodzaju kursów oraz szkoleń, a także skorzystania ze stażu zawodowego. Do pomocy w poradnictwie zawodowym będzie służył zakupiony program komputerowy „Indywidualny Planer Kariery”. Jest to narzędzie

skierowane do osób, które myślą o planowaniu własnej ścieżki edukacyjno-zawodowej, pozwalające na zaplanowanie osobistego planu działania. W roku 2016 powyższy program został zainstalowany na jednym komputerze, do którego mogą mieć dostęp usamodzielniane osoby (pod opieką pracownika). Z uwagi na specyfikę programu, w 2016 roku pracownicy uczyli się korzystania z możliwości jakie stwarza program aby w późniejszym okresie móc udzielić pomocy potrzebującym wychowankom.

Wielu wychowanków potrafi samodzielnie określić swoje preferencje edukacyjne i zawodowe kierując się własnymi potrzebami i możliwościami jakie zapewniają szkoły. Problemem jest rozpoczęcie edukacji zawodowej dla osób, które ukończyły 18 rok życia. Osoby pełnoletnie nie mogą rozpocząć nauki w szkole dla młodzieży. Chcąc zdobyć zawód muszą ukończyć albo kwalifikacyjny kurs zawodowy albo liceum ogólnokształcące i dopiero po uzyskaniu średniego wykształcenia rozpocząć naukę w szkole policealnej lub wyższej.

W 2016 roku 25 osób skorzystało z poradnictwa zawodowego, rozumianego jako pomoc w wyborze odpowiedniej szkoły. Usamodzielniani wychowankowie mają również możliwość skorzystania z pomocy Specjalistycznej Poradni Zawodowej, przy ul. Magnoliowej 8 w Lublinie. W 2016 roku pracownicy Sekcji ds. pomocy osobom usamodzielnianym skierowali 3 osoby, które skorzystały z tej formy pomocy. Usamodzielniani wychowankowie, którzy są osobami bezrobotnymi lub poszukującymi pracy mają możliwość korzystania z poradnictwa zawodowego w Miejskim Urzędzie Pracy w Lublinie. W 2016 roku 83 osoby, spośród usamodzielniających się wychowanków, zdobyły lub podniosły swoje kwalifikacje (46 osób z placówek i 37 osób z rodzin zastępczych). Przez zdobycie lub podniesienie kwalifikacji rozumiane jest ukończenie szkoły na poziomie co najmniej zawodowym lub kursu zawodowego.

Zadanie 4. Kontynuacja polityki informacyjnej w obszarze usamodzielnienia, rozpowszechnianie wiedzy w tym zakresie poprzez publikacje, bieżące aktualizowanie strony internetowej, a także cykliczne spotkania z osobami, których proces usamodzielnienia dotyczy

W roku sprawozdawczym pracownicy Sekcji ds. pomocy osobom usamodzielnianym spotykali się indywidualnie zarówno z młodzieżą wkraczającą w proces usamodzielnienia, jak również z osobami, które już opuściły pieczę zastępczą.

Spotkania z osobami w wieku 17 i 18 lat miały charakter informacyjny – wychowankowie byli wprowadzani w proces usamodzielnienia, informowani o indywidualnym programie usamodzielnienia, o tym kiedy mogą opuścić pieczę zastępczą

oraz z jakich form pomocy zarówno finansowej, jak i niepieniężnej mogą skorzystać. Osoby opracowujące indywidualny program usamodzielnienia otrzymywały poradnik Vademecum usamodzielnienia „Postaw na przyszłość”, który został zaktualizowany w 2015 roku w nakładzie 350 egzemplarzy. Kolejna aktualizacja poradnika będzie miała miejsce w 2018 roku.

Spotkania z osobami, które już realizują indywidualny program usamodzielnienia miały charakter nie tylko informacyjny, ale również motywacyjny i doradczy. Wychowankowie oprócz uzyskiwania na bieżąco informacji byli motywowani przede wszystkim do nauki i podejmowania zatrudnienia. Wychowankowie otrzymywali również informację o możliwości ubiegania się o mieszkanie z zasobów Miasta Lublin oraz skorzystania z usług Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie lub Specjalistycznej Poradni dla Rodzin w zależności od potrzeb.

Oprócz spotkań z osobami usamodzielnianymi pracownicy Sekcji ds. pomocy osobom usamodzielnianym spotykali się z pracownikami placówek, opiekunami usamodzielnienia, koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej. Spotkania dotyczyły poszczególnych wychowanków, jak również przepisów dotyczących procesu usamodzielnienia. Informacje do placówek zlokalizowanych poza Lublinem były przekazywane telefonicznie, na bieżąco aktualizowana była również strona internetowa Ośrodka.

Zadanie 5. Propagowanie idei wolontariatu wśród wychowanków i tworzenia grup wsparcia

W ramach propagowania idei wolontariatu wśród wychowanków rozpowszechniano informację dotyczące wolontariatu, poszukiwano również osób chętnych do podpisania porozumienia. Początkowo zainteresowanie wolontariatem wykazały 2 usamodzielniane osoby, do podpisania porozumienia jednak nie doszło. Wychowankowie nie są zainteresowani udzielaniem bezinteresownej pomocy, tłumacząc się brakiem czasu.

Grupa wsparcia nie została utworzona ze względu na brak zainteresowania. Zadanie będzie realizowane w kolejnych latach w przypadku pozyskania środków z Unii Europejskiej oraz w przypadku pozyskania chętnych osób.

Funkcjonujący na terenie Miasta Lublin system wsparcia procesu usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej zabezpiecza ich najważniejsze potrzeby.

- Miasto Lublin zapewniło środki finansowe na realizację świadczeń dla usamodzielniających się wychowanków,

- utrzymano założoną na poziomie roku 2015 liczbę mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych (7 mieszkań),
- rozpropagowano poradnik skierowany do usamodzielniającej się młodzieży oraz osób wspierających ich usamodzielnienie VADEMECUM USAMODZIELNIENIA „Postaw na przyszłość” (z wydanych 350 egzemplarzy pozostało 170, które zostaną rozdysponowane w kolejnych latach),
- 1 osoba usamodzielniana zawarła umowę najmu lokalu mieszkalnego z zasobów mieszkaniowych Miasta Lublin,
- udzielano pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w uzyskaniu zatrudnienia.